

Вяра

16.05 по еретическия, †03 май по църковния календар - Св. мъченици Тимотей и Мавра († 286). Св. преподобни Теодосий, игумен Печерски. Св. преподобни Петър чудотворец, епископ Аргоски

Страдание на светите мъченици Тимотей и Мавра

По време на гонението на християните, повдигнато от нечестивия римски император Диоклетиан, за преследване на християните в Тиваида бил назначен управителят Ариан. В числото на другите християни бил и Тимотей, църковен четец; той бил родом от селището Перапея, бил още млад на възраст и скоро преди това встъпил в брак с девицата Мавра. Двадесет дни след сключването на брака им той бил хванат от езичниците и доведен за разпит при управителя. Когато управителят го видял, най-напред попитал:

- Кой си ти и каква длъжност изпълняваш?

Тимотей отговорил:

- Аз съм християнин и четец в църквата Божия.

Управителят му казал:

- Не си ли чул за царския указ, заповядващ да бъдат

предадени на мъки и дори на смърт всички, които не принасят жертви на нашите велики богове?

Тимотей отговорил:

- Аз от цялото си сърце вярвам и всецяло принадлежа на моя Господ, Иисус Христос, и затова не мога да принасям жертви на вашите богове.

Управителят Ариан продължил:

- Не виждаш ли оръдията, приготвени за мъчения и наредени около тебе?

Тимотей отговорил:

- Във всеки случай ти не виждаш ангелите Божи, които ме укрепяват.

Управителят казал на светеца:

- Дай ми твоите книги, за да мога да разбера вълшебната сила, скрита в тях.

Светецът отговорил:

- Безумни и лишени от разум човече! Нима ти не знаеш, че никой никога не предава децата си на смърт? А книгите, написани от мене, са мои деца: когато ги чета, пред мене предстоят ангелите Божи.

Управителят казал:

- Ето, ти нито искаш да принесеш жертва на нашите богове, нито да ни покажеш книгите си. Гледай твоето непослушание да не стане причина да бъдеш измъчван.

А свети Тимотей отговорил така:

- Аз няма да принеса жертва и няма да ти покажа книгите

си, защото съм християнин.

Тогава управителят се разгневил и заповядал на слугите си да донесат две остри железни пръчки, нажежени до червено, и да ги сложат в ушите на свети Тимотей. От непоносимата болка очите на мъченика изтекли и той не можел да види нищо. След това слугите на управителя казали на светеца:

- Тъй като ти не поиска да принесеш жертва на нашите богове, ето, сега загуби зрението си.

На това свети Тимотей отговорил:

- Телесните ми очи, които са видели много недобро, сега пострадаха, бидейки ослепени; но моите вътрешни, душевни очи просвещават душата ми.

След като светецът казал това, управителят заповядал да вържат ръцете му назад, да сложат парче дърво в устата му и да го закачат надолу с главата; за да увеличи страданията на светеца, мъчителят наредил да вържат тежък камък на шията му.

Когато слугите на управителя пристъпили към изпълнението на тази нечестива заповед, светецът, издигнал очи към небето, казал:

- Вярвам, че има Бог, пребиваващ на небесата, Който може да ме избави от тези мъчения.

Страданията, които изпитвал Тимотей, били толкова ужасни, че даже самите мъчители се изпълвали с жалост към него и молели управителя не толкова с жестокост, колкото с милост да склони Тимотей към изпълнение на царската заповед. При това, желяейки да умилостивят управителя, слугите му казали, че Тимотей само преди двадесет дни е встъпил в брак и че съпругата му е още много млада жена.

Като чул това, управителят заповядал да доведат пред съда съпругата на Тимотей и ѝ казал:

- Как се казваш?

- Името ми е Мавра - отговорила светицата.

Управителят ѝ казал:

- Дълбоко съчувствам на нещастieto ти, тъй като ти, която си толкова млада, вече се готвиш да бъдеш вдовица. Аз ти заповядвам: облечи се в най-хубавите си дрехи, сплети косите си, украси лицето си и веднага иди при мъжа си; като отидеш при него, склони го да принесе жертва на боговете, за да не станеш вдовица на толкова млада възраст. Ако го склониш да принесе жертва на боговете, ще те наградя с много дарове, със злато и сребро.

Мавра направила всичко така, както ѝ заповядал управителят. Облякла се в хубави дрехи, отишла при мъжа си и го увещавала, макар и за известно време, да изпълни заповедта на управителя, и така да се избави от много мъки. Но съпругът ѝ не можел да ѝ каже нито дума, защото в устата му било сложено парче дърво, което му пречело да говори.

Тогава Мавра се върнала при управителя и започнала усърдно да го моли да даде разпореждане да бъде извадено дървото от устата на мъжа ѝ, за да може да говори. Управителят се съгласил да изпълни молбата ѝ. Дървото било извадено от устата на мъченика и Мавра отново отишла при свети Тимотей.

Светецът (който не виждал), като усетил благоуханието, идещо от одеждите на Мавра, гръмко извикал:

- Къде е моят баща, презвитер Пиколпос?

Баща му, стоящ недалече оттук, сред народа, и гледащ

страданията на сина си, се приближил към него и попитал:

- Какво ти е нужно, възлюбени сине мой?

Тимотей отговорил:

- Моля те, татко, извърши едно добро дело за мене: вземи някаква вехта дреха и покрий лицето ми, за да не усещам уханието, идещо от дрехите на Мавра; то е пагубно за хората, то им подготвя адски мъки; този аромат е източник на пожелания, спътник на дявола; той е противен и мерзостен на светите и праведни хора.

Когато светецът спрял да говори, Мавра му казала:

- Възлюбени Тимотей! Защо така ме унижаваш? Нали с нищо не съм те оскърбила! Минали са едва двадесет дни, откакто сме се венчали с тебе, и ти още не си опознал характера ми, както и аз още не съм опознала както трябва твоя дом. Аз съм далече от този порок, в който ме обвиняваш, защото още на нито един мъж не съм обещала да се отдам. А сега, като те виждам в толкова големи мъки, горчиво плача за тебе и непоносимо страдам в сърцето си, задето ти търпиш мъчения несправедливо. Страданията ти уязвяват и моята душа, тъй като искаш да ме оставиш вдовица. Но може би ти си взел от някого пари назаем и нямайки с какво да изплатиш дълга, търпиш мъчения от заемодавците? Ако това е така, ще продадем най-скъпите си одежди и ще изплатим дълга; а ако търпиш толкова големи мъчения заради държавен дълг - заради данъци, които няма с какво да изплатиш, ето, пред тебе са всичките ни съдове, злато и одежди; продай всичко това и изплати данъка на царя.

След това свети Тимотей ѝ казал:

- Сестро моя, Мавра! Когато те видях с душевните си очи да излизаш от къщи, забелязах дявола, вървящ от дясната ти

страна. Той имаше в ръката си ключ, с който обръщаше сърцето ти към светските утехи и привързаности.

На това Мавра каза:

- Брате мой, Тимотее! Аз търся тебе; после къде ще те намеря? Ето, ще дойде събота или неделя: кой ще чете твоите книги?

Свети Тимотей ѝ отговори:

- Остави суетата на този свят и върви с мене на този доблестен подвиг. О, Мавра! Заради този подвиг Бог ще прости всичките ни грехове и ще ни удостои с благодатни венци в Своего царство.

Мавра каза:

- Когато идвах към тебе, сърцето ми наистина беше изпълнено със светски пристрастия, но още щом започна да говориш с мене, и Божията благодат ме осени. Знай, мой възлюбени брате, че аз желая същото, което и ти.

Свети Тимотей ѝ отговори:

- Ако ти действително казваш истината, то отиди при управителя и изобличи неговото нечестие.

На това света Мавра каза:

- Боя се, брате мой, да не се изплаша, когато видя множеството оръдия за мъчения и разгневения управител. Боя се, че няма да претърпя лютите мъчения, защото съм още много млада, аз съм само на седемнадесет години.

Свети Тимотей ѝ отговори:

- Уповавай се на нашия Господ и Бог Исус Христос, и всички мъки ще бъдат за тебе като елей, изливащ се върху

тялото ти, и като роса, освежаваща костите ти, и облекчаваща всичките ти страдания.

След това светият мъченик започнал да се моли за нея на Бога, казвайки така:

- Боже и Отче на всяка благодат, Който си изпратил помощ на тримата отроци, хвърлени в огнената пещ; избавил си Даниил от устата на лъвовете, чрез пророк Авакум си изпращал храна на пророка, помагал си не само в лъвовата яма, но и в огнената пещ, и си спасявал уповаващите се на Тебе, за свидетелство на Твоето човеколюбие, по силата на което Ти от пленниците си направил пророци и мъченици: Ти, Господи, погледни и сега на Твоята рабиня Мавра! Ти, Който си ни съединил чрез съпружеството, съедини ни и сега в този подвиг, за да не бъдем отлъчени от лика на светите Твои мъченици; Господи, дай ни сили мъжествено да претърпим всички мъчения и самата смърт, за да се посрамят всичките ни противници, които няма да бъдат в състояние да ни отлъчат от едната вяра в нашия Господ, Иисус Христос, на Когото подоба всяка слава, заедно с Отца и Светия Дух вовеки. Амин!

След като свети Тимотей се помолил на Бога за своята съпруга Мавра, тя, въодушевена от Светия Дух, отишла при управителя и заставайки пред него, му казала:

- О, нечестиви управителю! Ти обеща да ми дадеш сребро и злато, за да предам душата си на гибел; ти не желаеш нищо друго, освен да доведеш до гибел човешките души! Но ти няма да ме победиш с никакви съблазни, защото аз предстоя пред тебе, облечена във всеоръжието на нашия Господ и Бог.

Управителят Ариан казал на своите съветници и слуги:

- Нали ви казвах, че Тимотей е влъхва? Ето, той и жена си е

омагьосал със своето вълшебство, внушавайки ѝ да се противи на нашата заповед.

След това, като се обърнал към Мавра, управителят ѝ казал:

- И ти заедно с Тимотей избираш смъртта вместо живота. Помисли малко и ще видиш, че се лишаваш от този сладък живот и се предаваш на горчиви мъчения. Но може би ти, предвиждайки смъртта на мъжа си и това, че ще бъдеш вдовица, си решила да умреш заедно с него? В такъв случай не се смущавай и не скърби, защото няма да бъдеш вдовица: ще те дам за жена на един от най-добрите и богати мои стотници, за да се насладиш с него на този живот и да се възвеличиш още повече, тъй като ще имаш мъж, по-благороден от първия.

На това света Мавра отговорила:

- Аз се отрекох от всяка светска суета; затова и не се нуждая от твоя стотник, аз съм се венчала за Небесния Жених, Исус Христос, Сина Божий; уповавайки се на Него, заставах пред тебе с мъжествено сърце и никак не се боя от твоя неправоен съд.

Разгневен, управителят заповядал да дърпат косите ѝ дотогава, докато не бъдат изскубани. След това казал на светата мъченица:

- Ето, косите ти вече са изскубани; съветвам те да принесеш жертва на боговете, за да не изпиташ много други, още по-тежки мъчения.

На това света Мавра отговорила:

- Сега ще позная, управителю, че Сам Христос ме приема при Себе Си и ми прощава греха, извършен поради незнание - този, че аз, послушала злия ти съвет, украсих косите си, за да прельстя мъжа си; и ти добре направи, че ги изскуба, защото с

отнемането на косите от мен се отнема голям грях; сега вече няма да служи за съблазън на околните, които ме наблюдават.

Като чул такива думи от светицата, управителят силно се разгневил и заповядал да отсекаат пръстите на ръцете ѝ и да ги хвърлят настрана. А света Мавра му казала:

- И с това ми правиш добро, защото отнемаш от мен пръстите ми, с които си слагах суетни украшения; знай, че ти сам не разбираш това, което вършиш, защото чрез отсичането на пръстите ти ме очистваш от втория ми грях. Затова аз с веселие и радост стоя пред тебе, готова на всякакви мъки.

Управителят силно се удивил на изключителното търпение на светата мъченица. Свещеникът Пиколпос, бащата на Тимотей, намирайки се наблизо, сред народа, и наблюдаващ разпита на светците, се удивлявал на подвига на света Мавра и тихо ѝ казал:

- О, Мавро, честна моя дъще! Как си могла да понесеш отсичането на пръстите ти?

На това света Мавра му отговорила:

- Както ти, татко, си видял как отрязват клони от растенията в градината, с подобно чувство и аз гледах на отсичането на пръстите ми и затова не изпитвах никаква болка.

След всичко това управителят Ариан заповядал на дванадесет свои войници да напълнят с вода един голям котел и като го нагорещат, да хвърлят света Мавра в него. Когато водата закипяла и зашумяла от огъня, в котела била хвърлена света Мавра. Но стоейки в котела невредима, тя казала на управителя:

- Отново ти благодаря за това, че заповяда да ме умият и очистят от греховете ми, за да пристъпя с чисто сърце към моя

Бог и да получа от Него венета на вечния живот. Странанията, които претърпявам от тебе, ми даряват спасение от Христа и моя Господ. Но ти, изглежда избърза да ме хвърлиш в този котел, защото водата, която е в него, е много студена и аз никак не усещам топлината, както и преди не усещах другите мъки.

Силно разгневен, управителят започнал да мисли, че войниците, от състрадание към мъченицата, са излели горещата вода от котела и вместо нея са налили студена, за да запазят Мавра жива за своите плътски пожелания. Управителят начаса напуснал мястото си в съдилището и се приближил до котела, желаейки да узнае наистина ли е хладна водата, намираща се в него. Приближавайки се до котела, той казал на светицата:

- Полей ми малко вода на ръката, за да разбера дали водата в котела е хладна.

Светицата му отговорила:

- Тази вода е много студена и аз никак не усещам топлината. Затова, ако нямаш с какво да нагорещиш котела още по-силно, изпрати някой от слугите си при баща ми, който е дърводелец, и ще ти даде дърва; за да разпалиш огъня и да нагорещиш котела.

Като казала това, светицата изляла на ръката на управителя от кипящата вода в котела и ръката му веднага била изгорена така, че кожата от нея се свлякла; управителят силно завикал от болка и с удивление казал пред всички:

- Благословен е Господ, Богът на Мавра, и няма друг Бог, освен Него, чрез Когото сега се прославя Мавра.

Като казал това, той заповядал да освободят светицата. Но преди тя да успее да напусне мястото на мъченията, дяволът

отново влязъл в сърцето на управителя и го подбудил да се противи на всички тези, които имали права вяра в Бога и пазели съвестта си чиста. Като извикал при себе си мъченицата, той ѝ казал:

- Мавро, не се уповавай и не се надявай на твоя Христос, но по-добре принеси жертва на нашите богове.

А светицата му отговорила:

- Аз няма да принеса жертва на идолите, защото имам Христа, Който ще ме защити.

На това управителят казал:

- Ще напълня устата ти с разпалени въглени, ако не принесеш жертва на нашите богове.

Светицата отговорила:

- Ти не разбираш това, което имаш намерение да направиш в безумието си: ти искаш да напълниш устата ми с горящи въглени, за да ме очистиш от греховете ми, извършени с езика и с устата. Защото и моят Господ - когато явил славата Си на пророк Исаия и го удостоил да чуе ангелското пение, за да го очисти от греховете му, изпратил при него един от серафимите, държащ в ръката си горящ въглен, взет с клещи от олтара; серафимът се докоснал с този въглен до устата на пророка и казал: "Ето, това се докосна до устата ти - и твоето беззаконие се отне от тебе, грехът ти се очисти". И ако пророкът е получил прошка на греховете си чрез докосване на въглена до устата му, то моля те, напълни с горящи въглени не само устата ми, но и лицето ми, и главата ми, а също и цялото ми тяло обгърни с горящи въглени и го изгори, за да стана чрез това благоухание Христово. Бог, Който някога очистил греховете на пророка, ще очисти и мене от греховете ми.

Като чул такива думи от светицата, управителят се разгневил още повече и заповядал да донесат светилник, напълнен със сяра и смола, за да горят мъченицата. Народът, стоящ в близост до това място, и виждащ всичко, с гръмък глас започнал да вика към управителя:

- Докога ще измисляш нови и нови мъчения за младата жена! Престани да се гневиш, управителю, защото ние се удивляваме на търпението ѝ.

Света Мавра се обърнала към народа и казала:

- Нека всеки от вас се грижи за своите дела: мъжете да изпълняват своите дела и задължения, жените - своите; за мене никой от вас да не се безпокои; аз не искам от никого помощ и защита, защото мой Защитник е Бог, на Когото се уповавам.

Когато мъченицата казала това, управителят заповядал да горят тялото ѝ със светилника. Светицата, гледайки към светилника, казала на управителя:

- Ти мислиш да ме изплашиш с този светилник, сякаш не си ме изпитал с предишните мъчения. Не ме ли потопа в големия, силно кипящ котел, и това не ми повреди с нищо, тъй като той се оказа напълнен със студена вода? Ти сам бе свидетел на това, че когато ръцете ти бяха попарени от водата и пострадаха от нея, аз никак не пострадах. Нима ти мислиш, че ще се изплаша от този неголям светилник? Ако искаш, управителю, разпали цяла пещ и ме хвърли в нея, и ще видиш силата на моя Христос, Чиято рабиня съм; вярвам, че няма да ме остави моят Бог, Който ме е призовал на този подвиг чрез моя блажен мъж Тимотей. Що се отнася до светилника, с който обгаряш тялото ми, за мен той е като утринна роса, слизаща на земята и помагаща да растат дървета и плодове.

Победен от думите на светата мъченица, потвърдени от самото дело и не знаейки какви мъки вече да измисли за света Мавра, управителят силно се натъжил. След това заповядал да разпънат на кръст Тимотей и Мавра, обръщайки ги с лице един към друг.

Когато светците отивали да бъдат разпънати, срещнала ги майката на Мавра и прегръщайки дъщеря си, казала:

- Дъще моя, Мавро! Защо изоставяш майка си, която те търси? Кой ще носи твоите украшения? За кого ще бъдат среброто, златото и твоите скъпоценни одежди, ако ти, дъще моя, не останеш жива?

Света Мавра отговорила на майка си така:

- Златото и среброто ще погинат, а одеждите ми ще бъдат изядени от молец; красотата на младото лице с времето ще повехне, а венецът, който ще ми дари Иисус Христос, ще остане неувяхващ во веки.

И майката не могла нищо да възрази на света Мавра. А мъченицата, изтръгвайки се от ръцете на майка си, тръгнала към мястото на разпятието и ѝ казала:

- Защо ме отвличаш от кръста и не ми даваш да се наслажда на венеца от моя Господ, на Когото искам да се уподобя в смъртта си?

Тогава войниците разпънали светците, обръщайки ги с лице един към друг. Светците стояли на кръстовете си девет дни и девет нощи, като взаимно се утешавали. Свети Тимотей поучавал съпругата си до вечерта, а света Мавра увещавала съпруга си до сутринта. При това света Мавра казала на Тимотей:

- Да не се предадем на сън, за да не ни намери нашият

Господ Иисус Христос, че спим, като дойде, и да не се разгневи на нас. В дома на човека, който не спи нощем, горящата свещ предотвратява идването на крадците, а при угаснала свещ крадецът лесно влиза в дома и го ограбва. Да бодърстваме и постоянно да се молим, за да ни намери нашият Господ, че търпеливо чакаме Неговото пришествие; както и за да не се приближи врагът към нас, намиращите се на кръста, и да не се осмели да ни оскърби.

След известно време света Мавра отново каза на Тимотей:

- Ободри се, брате мой, и прогони съня от себе си; бодърствай и разбери това, което видях: сякаш намираща се във възторг, стори ми се, че пред мене стоеше човек, държащ в ръката си чаша, пълна с мляко и мед. Този човек ми каза: - вземи и я изпий. - Но аз го попитах: - кой си ти? Той отговори: аз съм ангел Божий. Тогава му казах: - да се помолим на Господа. - И след това той ми каза: дошъл съм да облекча страданията ти. Видях, че си много гладна и жадна, тъй като досега не си вкусила никаква храна. - Аз отново му казах: - кой те накара да ми окажеш тази милост? И какво общо имаш ти с моето търпение и пост? Нима ти не знаеш, че Бог е силен да извърши и това, което е невъзможно за хората? - Когато се помолих, видях, че този човек отвърщаше лицето си на запад. По това разбрах, че това е било сатанинско изкушение; сатаната искаше да ни изкуси и на кръста. Скоро след това видението изчезна. После дойде друг човек и ми се стори, че той ме заведе на река от мляко и мед и ми каза: - пий. - Но аз отговорих: - вече ти казах, че няма да пия нито вода, нито каквото и да е друго земно питие, докато не изпия чашата на смъртта за Христа, моя Господ, която Той Сам ще разтвори за мен със спасението и безсмъртието на вечния живот. - Когато говорех това, този човек пи от реката и изведнъж изчезна и той самият, и реката заедно с него. Така аз видях трети мъж, прекрасен на вид; лицето му сияеше като слънце. Той ме взе

за ръка, отведе ме на небето и ми показа престол, покрит с бяла одежда, и прекрасен венец. Удивена от такава красота, аз попитах мъжа, който ме отведе на небето: - чие е това, господине? - А той ми каза: - това е наградата за твоя подвиг, ето, за тебе е приготвен и престол, и одежда, и венец. - След това този мъж ме отведе още малко по-нагоре и ми показа друг престол, също така красиво устроен, и бяла одежда, и венец. И аз отново попитах довелия ме мъж: а това, чие е, господине? - а той ми каза: - това е на твоя мъж, Тимотей. - Осмелих се да го попитам: - защо тези престоли се намират не редом, а на голямо разстояние един от друг? - А той ми отговори: защото има голяма разлика между тебе и твоя мъж. Нима не знаеш, че ти прие върху себе си мъченическия подвиг по негово увещание и затова той в известна степен е виновник за твоя венец. Но сега се върни в тялото си; утре в шестия час ще дойдат ангели Божии, за да вземат душите ви и да ги възнесат на небесата. Но продължавайте да бодърствате, за да не започне врагът отново да ви изкушава.

Света Мавра разказала това видение на своя брат Тимотей и те взаимно се утешавали в Господа.

Когато настъпил шестият час на десетия ден, дошли ангели Божии, за да вземат душите на светите мъченици. При това света Мавра, обръщайки се към народа, гледащ страданията ѝ, казала с висок глас:

- Братя и сестри! Спомнете си, че ние живеехме по човешки, когато пребивавахме сред хората; но след това живеехме по Бога, бидейки Божии раби. И ето, скоро ще получим безсмъртните венци от нашия Господ Иисус Христос. Също и вие, вършейки това, което изисква човешката природа, старайте се да вършите и другото, което е угодно на Бога; тогава ще получите прошка на греховете си и венци от нашия Владика и Бог.

Когато света Мавра завършила думите си, двамата светци предали честните си души в Божиите ръце. Така завършили страданията им, с венец на правдата от нашия Господ, Иисус Христос, на Когото се отдава слава с Отца и Светия Дух во веки. Амин.

Тропарь мучеников Тимофея чтеца и Мавры

глас 4

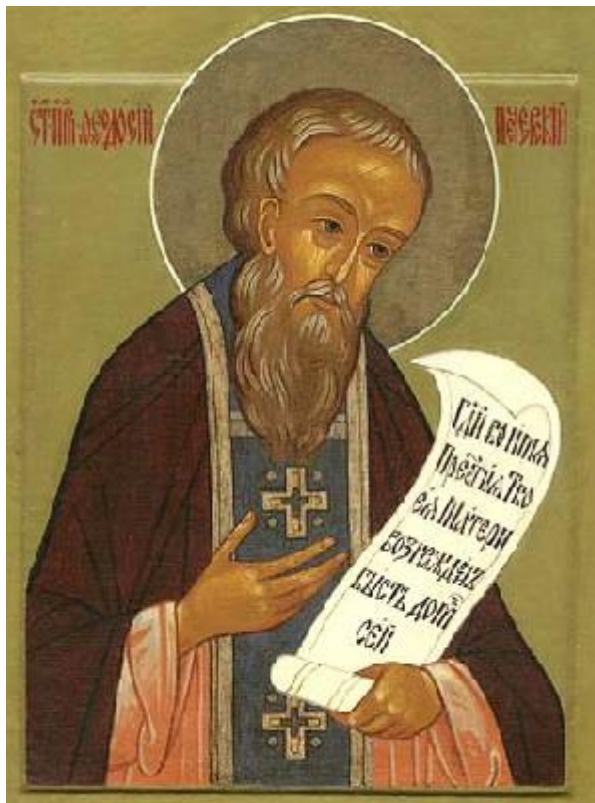
Мученицы Твои, Господи,/ во страданиях своих венцы прияша нетленные от Тебе, Бога нашего,/ имуще бо крепость Твою,/ мучителей низложиша,/ сокрушиша и демонов немощныя дерзости. / Тех молитвами/ спаси души наша.

Кондак мучеников Тимофея чтеца и Мавры

глас 4

Многообразныя язвы претерпевше/ и венцы от Бога приемше,/ о нас молитесь ко Господу,/ память всесвященную вашу совершающих,/ превеликий Тимофее и преславная Мавро,/ еже умирить град и люди,/ Той бо есть верных утверждение.

В този ден се чества и паметта на преподобния наш отец Теодосий, игумен Печерски, починал в 1074 г.

ЖИТИЕ НА ПРЕПОДОБНИЯ И БОГОНОСЕН НАШ ОТЕЦ ТЕОДОСИЙ, игумен Печерски, началник на руските иноци, които започнали да се подвизават в манастири по иночески устав.

Из Киево-Печерския патерик

Сега ние трябва да погледнем и към второто велико светило на Руското небе, на светата чудотворна Печерска лавра - преподобния и богоносен наш отец Теодосий. От преподобния Антоний като от светозарно слънце приел светлината на равноангелния живот, той се явил като прекрасна луна с множество звезди - своите добри дела и множеството ученици, и просвещавал нощта на нерадението за добродетелите. Обърнете взор към него и се просветете чрез подражание в добрите дела!

„Знайте, че Господ Си е отделил Своя светия” (Пс. 4:4). За неговия славен живот, украсен със звездочислени подвизи и чудеса, свидетелства достатъчно в повествованието си верният свидетел, намиращ се вече на небето, преподобният наш отец Нестор. Но преди това предлага обстоятелно предисловие, в което се съдържа следното.

„Благодаря Ти, Владико мой, Господи Иисусе Христе, че Ти

си сподобил мене, недостойния, да бъда свидетел на Твоите свети угодници. Аз се потрудох да разкажа за тях, макар това да превишава моите сили и да съм недостоен, като човек груб, неразумен и ненаучен на никакво изкуство. Но аз си спомних Твоето слово: „Ако имате вяра колкото синапово зърно, ще речете на тая планина: премести се от тука там, и тя ще се премести; и нищо няма да бъде за вас невъзможно” (Мат. 17:20). И аз, грешният Нестор, приех в ума си тези слова и оградих себе си с вяра и упование, че всичко е възможно за Тебе, и започнах да пиша слово за житието на преподобния и богоносен наш отец Теодосий, игумен на Печерския манастир на Пресветата Владичица наша Богородица, първоначален архимандрит на цяла Русия. Постоянно аз тъгувах, спомняйки си за живота на преподобния и за това, че никой не го е описал, и се молих на Бога да ме сподоби да напиша всичко както следва за делата на Своя угодник, та да дойде това писание до тези черноризци, които ще бъдат след нас, и те, като го прочетат и разумеят крепкодушното на този мъж, възхваляйки Бога и прославяйки Неговия угодник, да се стремят към също такива подвизи. Особено нека Го възхвалят за това, че в тази страна се е появил такъв Божий угодник, за когото Господ е казал, че мнозина последни ще бъдат първи (Ср. Мат. 19:30; 20:16; Лук. 13:30;). Понеже и този последен (по време) се яви равен на първите свети отци, като подражаваше с живота си на иначеското съвършенство на светия първоначалник Антоний – не само на Печерския, но и на великия Антоний Египетски, а в по-близко време – на съименния му Теодосий, архимандрит Йерусалимски. Тези праведници, прекарвайки живота си в равни подвизи, са послужили на Владичицата Богомайка и като са получили равна награда от родилия се чрез нея Бог, непрестанно се молят за нас, своите чеда”.

„Достоен за удивление е един такъв живот, понеже в

отеческите книги пише, че последният род ще бъде духом слаб, а преподобни Теодосий в този последен род показва себе си като голям труженик и пастир на словесните овце, наставник и учител на иноците, който от младини бил украсен с чист живот и равноангелни дела, просветени от вярата и разума”.

И ето, ще започна да описвам неговия живот от младежките му пътища. Само, братя, слушайте с всяко прилежание, понеже това слово е изпълнено с полза за всички, които внимават в него.

Още ви моля: не осъждайте моята грубост, тъй като моята любов към преподобния ме принуди да напиша това слово за него. Писах също така, защото се опасявах, да не би и на мен да бъде казано: „Лукави и лениви рабе,... трябваше парите ми да внесеш на банкерите, а аз, като дойдех, щях да си прибера своето с лихва” (Мат. 25:26-27); поради което, братя, не е добре да се крият Божиите чудеса, особено като помним Христовите думи: „Коего ви говоря в тъмнина, кажете го на видело; и което чуете на ухо, разгласявайте от покривите” (Мат. 10:27). И така, искам да пиша за полза и поука на слушащите, та и вие, като славите за това Бога, да получите награда. Желаяйки да положи начало на словото и да премина към разказване, най-напред се моля на Господа: „Владико мой Господи Вседържителю, Подател на богатата, Отче на нашия Господ Иисус Христос, дойди ми на помощ и просвети сърцето ми да разбирам Твоите заповеди, и отвори устата ми, за да проповядвам Твоите чудеса и да възхваля Твоя угодник за слава на Твоето свято име, защото Ти защитаваши всички, които се уповават на Тебе”.

Направил това встъпление, блаженият летописец започва да излага разказ за равните по численост на звездите подвизи на преподобния по следния начин.

Близо до престолния руски град Киев има град, по име Василиев, или Василков. В него пребивавали родителите на преподобни Теодосий, като живеели в Христовата вяра и се украсявали с благочестие.

Когато у тях се родил този светец, те го занесли на осмия ден при свещеника, за да му нарекат име. А свещеникът, като видял детето и като прозрял със сърдечните си очи, че от детство то ще се отдаде на Бога, го нарекъл Теодосий. Когато изминали 40 дни, кръстили младенеца и той раснал при родителите си, и благодатта Божия била върху него (Ср. Лук. 2:40).

Скоро неговите родители се преселили далечно – в друг град, на име Курск, по повеление на княза, но аз ще кажа – по-скоро по Божие смотрение, та и там да просияе житието на добрия отрок.

В този град отрокът растял телом и възраствал духом в премъдрост и любов към Бога. Той сам измолил родителите си да го дадат да се учи на Божествените книги, което те и направили. И скоро той започнал да разбира всичкото Божествено Писание така, че всички се удивявали на неговата премъдрост и разум и на бързия му напредък в учението. Той ежедневно ходел в Божия храм и слушал внимателно Божественото Писание. Не се приближавал към играещите деца, както правят в детството си, но отбягвал игрите им; не украсявал себе си с великолепие на богати одежди, но бил доволен от бедна дреха.

Когато той бил на 13 години, починал баща му. Оттогава преподобният започнал още повече да се подвизава, тъй че излизал със слугите си на полето и работел смирено. Неговата майка му забранявала това, нареждала му да се облича в хубава дреха и да играе с връстниците си, и казвала: „Като се обличаш така, ти слагаш укор върху себе си и своя род“. Но

той не я слушал в това, а предпочитал да ходи като бедняк, тъй че тя често се гневяла, стигала до ярост и го биела.

Блаженият юноша мислел за това, как и по какъв начин да се спаси. Като чул за светите места, където нашият Господ ходел в плът и извършил делото на нашето спасение, желяел да иде там и да им се поклони, и се молел за това: „Господи Иисусе Христе, чуй моята молитва и ме сподоби да посетя светите места и да им се поклоня“. Дошли в Курск странници; като ги срещнал, блаженият юноша се зарадвал, притичал към тях и приветствайки ги, ги разпитвал откъде са и накъде отиват. Те отговорили, че са от светия град Йерусалим и с Божията помощ искат да се връщат обратно. Тогава блаженият юноша започнал да ги моли да го вземат със себе си и да го доведат до светите места. Те обещали да го вземат със себе си и да го заведат, и той с радост тръгнал тогава към дома си. Когато странниците започнали да се приготвят за път, те известили юношата за тръгването си. И той станал нощем, тъй че никой да не знае за него, напуснал дома си само с една бедна дреха и тръгнал след странниците. Но не било по волята на всеблагия Бог, този, когото Той от майчина утроба предназначил да бъде пастир на словесните овце, постригвани в ангелския иночески чин, да си отиде от нашата Руска земя.

След три дни майка му узнала, че той заминал със странниците, и тръгнала да го догони, като взела със себе си по-малкия си син. След дълго преследване ги догонили и спрели преподобния. И там в голям гняв и ярост, майката го хванала за косата, повалила го на земята и го тъпчала с нозе. Като укорила странниците, тя се върнала у дома си, водейки сина си, вързан като злодей. И такъв гняв имало в нея, че като го довела в дома, тя го била, докато той не изнемогнал, след това го вързала и затворила в отделна стая на горния етаж. Блаженият юноша приемал всичко това с радост и молейки се на Бога, Му благодарил за всичко. След два дни майката

влязла при него, развързала го и му дала да яде. Но бидейки още разгневена, тя сложила на нозете му тежки железни окови, опасявайки се, че той пак ще избяга от нея, и така той дълго ходел като затворник. После майката се умилоствила и започнала с молби да го увещава да не бяга повече от нея, защото тя го обичала повече от другите си деца и скърбяла без него. Когато той ѝ обещал, че няма да си отиде от нея (ако това бъде полезно), тя свалила желязото от нозете му и го молила да прави каквото иска. А блаженият Теодосий се върнал към предишния си подвиг и ходел всеки ден в Божия храм.

Виждайки, че често пъти не служат Божествена Литургия заради недостиг на просфори, той много скърбял за това и решил по своето смирение сам да прави това дело, и сторил така. Започнал той да купува пшеница, да я мели със своите ръце, да пече просфори и част от тях занасял в църквата, а останалите продавал; и колкото пари му оставали в повече, давал на бедните, а с останалите отново купувал пшеница и правел просфори. Такава била волята Божия: от чистия отрок да бъдат принасяни в храма чисти просфори. В тази работа той прекарал две години или повече.

Отроческите трудове на преп.
Теодосий в света

Всички негови връстници, по внушение на врага, с укори го ругаели за тази работа; но преподобният с радост и в мълчание понасял това. А врагът, ненавистник на доброто, виждайки себе си побеждаван от смирението на трудолюбивия отрок, не можел да се успокои, като желяел да му попречи в този труд, и започнал да настройва против него майка му, за да му възпрепятства тя в това дело. И майката, страдаща от това, че синът ѝ понасял такива насмешки, започнала с любов да му говори: „Умолявам те, сине мой, захвърли тази работа, защото нанасяш оскърбление на своя род. Не мога да слушам как всички те укоряват за това дело, и не подобава на теб, още малолетен, да се занимаваш с такова дело”. Блаженият Теодосий със смирение ѝ отвърнал: „Послушай, моля те, майко моя: Господ Бог наш приел на Себе Си образа на бедността и се смирил, давайки ни пример да се смирим и ние заради Него. И Той бил също поруган, заплют и бит с плесници, и всичко претърпял заради нашето спасение; толкова повече е нужно да търпим ние, за да придобием Христа. А за това, какво дело върша аз, изслушай следното. Когато Господ наш Иисус Христос възлегнал на Тайната вечеря със Своите ученици, тогава, като взел хляб, Той го благословил, преломил, дал на учениците Си и казал: „Вземете, яжте: това е Моето Тяло” (Мат. 26:26; 1 Кор. 11:24). И ако нашият Господ нарекъл хляба, приготвен за Тайната вечеря, Свое Тяло, трябва и аз да се радвам, че Той ме е сподобил да правя такъв хляб, върху който се извършва тази велика Тайна - превръщането в Тяло Христово”.

Като чула такъв отговор, майката се удивила на премъдростта на отрока и му предоставила свобода. Но врагът не отстъпил от майката, внушавайки ѝ да препятства сина си в неговото смирение и в неговия труд.

След година, като го заварила пак да пече просфори и почернял от пламъка, на нея отново ѝ дожаляло за него и

отново започнала да му пречи – понякога с ласки, понякога със заплахи, а понякога и с побои – за да отхвърли той това занимание. А блаженият юноша бил хвърлен от това в голяма скръб и недоумявайки какво да прави, станал нощем, тайно напуснал дома си и отишъл в друг град, недалеч от Курск, където започнал да живее у местния свещеник, продължавайки да се занимава със своето дело. А майка му, след като го търсила из своя град и не го намерила, много тъгувала за него. Като изминали много дни, тя чула къде живее и с голям гняв се отправила за него. Достигнала този град, тя го намерила в дома на презвитера и като го взела, повлякла го към своя град, обсипвайки го с побои, а когато го довела у дома, казала: „Повече ти няма да си отидеш от мен, и където и да идеш, аз ще те намеря и ще те доведа тук”.

А блаженият, както и преди, по цели дни се молел и ходел в храма.

Той бил смирен по сърце, покорен пред всички, така че началникът на град Курск, като узнал, че този отрок с такова смирение и послушание обича църковната работа, го отличил с вниманието си и му поверил да се грижи за своята църква. Той му подарил да носи богата одежда, но блаженият, като ходил в нея немного дни, като че носейки на себе си някаква тежест, я свалил и дал на бедните, а сам се облякъл в бедна дреха. Началникът, като видял това, дал му отново друга, похубава от първата одежда, молейки го да ходи в нея, но той и нея свалил и дал. И така той правел много пъти. Като узнал за тези му постъпки, началникът започнал още повече да го обича и се удивявал на неговото смирение.

След някое време блаженият Теодосий отишъл в ковачницата и помолил да му изковат вериги от желязо, обвил ги около пояса си и така ходел. Желязото било остро и се връзало в тялото му, а той търпял тъй, сякаш не чувствал

никаква болка. След известно време майка му в празничен ден започнала да го принуждава да се облече в хубава одежда – най-вече затова, че всички велможи трябвало в този ден да се съберат при началника на града, и на блажения Теодосий било наредено да бъде там и да прислужва. Когато той започнал да облича празничната дреха, майка му непосредствено следила как се облича и той не могъл да се скрие от нея: тя видяла кръв по ризата му. Като искала да знае откъде е тази кръв, тя намерила на него желязото и разбрала, че кръвта е от това, че желязото се било врязало в тялото му. Като се разгоряла от гняв, тя с ярост разкъсала ризата му и с побой свалила желязото от пояса му. А блаженият отрок, като да не е от никого оскърбен, се облякъл и отишъл с кротост да прислужва на пируващите.

След някое време той чул Господните думи в Евангелието: „Който обича баща или майка повече от Мене, не е достоен за Мене” (Мат. 10:37). И още: „Моя майка и Мои братя са тия, които слушат словото Божие и го изпълняват” (Лук. 8:21), и освен това думите: „Дойдете при Мене всички отрудени и обременени, и Аз ще ви успокоя; вземете Моето иго върху си и се поучете от Мене, понеже съм кротък и смирен по сърце, и ще намерите покой за душите си” (Мат. 11:28-29). От тези думи се разгоряла душата на боговдъхновения Теодосий, и горейки от стремеж към Бога, той мислел всеки ден и час за това, как и къде да се скрие от майка си и да се постриже в светия иночески образ. По Божие смотрение се случило майка му да замине за някакво имение, където тя задълго останала. Зарадван, блаженият се помолил и тайно излязъл от дома си, без да има в себе си нищо, освен дрехата на тялото си и малко хляб за укрепване на телесната немощ. И така, той побързал да отиде в град Киев, понеже слушал за иноците, живеещи там. Той не знаел пътя и молил Бога да му изпрати на помощ спътник. И ето, по Божие смотрение се случило да вървят по

този път търговци, които возели в каруци тежък товар. Когато блаженият узнал, че те отиват в Киев, той се зарадвал и прославил Бога, Който изпълнил желанието на сърцето му, и вървял след тях, но отдалеч, без да им се показва. А когато те се спирали за нощувка, блаженият така лягал да спи, че да не ги изпуска от поглед. И Единият Бог го запазвал. Така пътувайки, той за три седмици достигнал от Курск до престолния град Киев.

Като дошъл в Киев, той обходил всички (още неустроени тогава по истинския устав) манастири и молил живеещите в тях да го приемат. Но те, като виждали бедния юноша, облечен във вехта дреха, не искали да го приемат. Такава била Божията воля – той да отиде в това място, където от утробата на майка му го призовавал ръководещият го Бог.

Тогаваш именно той чул за преподобни Антоний, който водел строг живот в пещерата. Сякаш крила израснали в ума му – той се устремил натам и дошъл при преподобния старец. Като го видял, поклонил му се и със сълзи го молил да го приеме при себе си в иночество.

Преподобни Антоний му казал: „Чедо, виждаш, че тази пещера е скръбна и тясна, и ти няма да понесеш всички трудности на това място“. Той говорел така, не толкова за да го изпита, колкото пророчески предвиждайки, че той ще разпространи това място и ще създаде славен манастир, където ще се събере множество иноци. С умиление отговорил боговдъхновеният Теодосий: „Узнай, честни отче, че Христос Бог, Промислителят на всичко, ме е довел при твоя светиня, желяейки да се спася чрез тебе. Затова аз ще сторя това, което ми заповядаш“.

Тогаваш преподобни Антоний му казал: „Благословен е Бог, Който те е укрепил, чедо, на такова старание – ето ти място, пребивавай в него“. Блаженият Теодосий отново му се

поклонил до земята, за да го благослови старецът. Преподобни Антоний го благословил и наредил на блажения Никон, който бил свещеник и опитен черноризец, да го постриже. И той, като взел блажения Теодосий като незлобиво агне, постригал го по обичая на светите отци и го облякъл в иноческа одежда на 24-тата му година, при благоверния княз Ярослав Владимирович.

Младият Теодосий идва при св. Антоний

Преподобният наш отец Теодосий цял се предал на Бога и на своя богоносен старец Антоний, и от това време подел големи трудове, като такъв, който наистина е взел на себе си Христовото иго. Всяка нощ той прекарвал бодърствайки в славословие на Бога, като побеждавал тежестта на съня, и ежедневно изнурявал себе си с въздържание и пост, трудейки се със собствените си ръце. Постоянно помнел той псаломските думи: „Погледни моето страдание и моето безсилие и прости всичките ми грехове“ (Пс. 24:18). И затова той смирявал душата си с въздържание и пост, а с бодърстване и ръкоделие изнурявал тялото си, така че преподобни Антоний и блаженият Никон се удивявали на неговото толкова голямо в младостта му добронравие, смирение и покорност, бодрост и крепост, и много славели за това Бога.

Майка му дълго го търсела не само в своя град, но и в околните, и като не го намерила, плачела горчиво за него, като за умрял, удряйки се в гърди, и по цялата тази страна било указано: ако някъде видят подобен на него юноша, да го доведат и да известят на майката, и ще получат за това награда. И ето, някои люде, дошли от Киев, ѝ разказали, че преди четири години го видели в своя град, където той искал да се постриже в един от манастирите. Като чула това, майката на Теодосий не се уплашила от дългия път и не се поленила да иде там да го търси. Без ни най-малко да се бави, тя пристигнала в Киев и обходила всички манастири, търсейки го. Накрая ѝ известили, че той се намира в пещерата при преподобни Антоний. Тя дошла там за да го намери, и започнала с измама да вика стареца, казвайки: „Кажете на преподобни Антоний да излезе при мене. Аз понесох дълго пътуване, за да дойда да се поклоня на неговата светиня и да получа от него благословение”.

За това било доложено на стареца и той излязъл от пещерата при нея. Като го видяла, тя му се поклонила до земята. Старецът се помолил и я благословил, и когато след молитвата те седнали, жената започнала дълъг разговор с него, и накрая на разговора обяснила причината, заради която е дошла, и казала: „Умолявам те, отче, кажи ми: тук ли е моят син, понеже аз понесох голяма тъга и скръб, не знаейки, жив ли е той”. Старецът, бидейки незлобив и без да предполага нейната измама, ѝ отвърнал: „Твоят син е тук, не скърби и не се безпокой за него, той е жив”. Тя му казала: „Защо, отче, не го виждам? Аз много се потрудох и дойдох тук само за да видя моя син, а след това да се върна”. Старецът ѝ казал: „Ако искаш да го видиш, иди си оттук; аз ще отида и ще го уговоря, защото той не иска никого да вижда, а ти ела утре и ще го видиш”. Като чула това, тя се поклонила на стареца и си отишла, надявайки се на другия ден да види сина си. А

преподобни Антоний, като влязъл в пещерата, разказал всичко на блажения Теодосий, и тогава блаженият се смутил, че не успял да се укрие от своята майка.

На следващия ден жената отново дошла и старецът много уговарял блажения да излезе при майка си, но той не пожелал. Тогава старецът излязъл при нея и казал: „Много молих аз твоя син да излезе при тебе, но той не иска”.

Не със смирение, а с голям гняв се обърнала тогава тя към стареца и викала: „Досажда ми този старец, понеже е скрил моя син в пещерата и не иска да ми го покаже! Изведи ми, старче, моя син, за да го видя, защото не искам и да живея, ако не го видя! Покажи ми моя син, за да не умра от зла смърт – понеже ще сложа ръце на себе си пред вратите на тази пещера, ако ти не ми го покажеш!” Тогава преподобни Антоний, намирайки се в голяма скръб, влязъл в пещерата и молел блажения да излезе при майка си. Не желаейки да оскърби стареца, Теодосий го послушал и излязъл при нея.

Майката, като видяла сина си в такъв скръбен вид, с лице, изменено от голямо въздържание и труд, се хвърлила на шията му и дълго плакала с горчиви сълзи; и щом само малко се успокоила, започнала да го увещава: „Върни се, дете мое, у дома! Ти ще правиш там по волята си всичко за полза и спасение на душата си, само не се разлъчвай от мен! А когато аз си отида от този живот, ти ще предадеш тялото ми на гроба и тогава сам ще се върнеш в пещерата, понеже не мога да живея без да те виждам”. Блаженият ѝ казал: „Майко моя, ако искаш да ме виждаш, остани тук в Киев и се пострижи в женски манастир, и като идваш тук, ще може да ме виждаш, а заедно с това ти ще получиш и спасение на душата. А ако не сториш така, наистина ти казвам, че повече няма да видиш лицето ми”. С такива и много още други увещания той уговарял майка си в продължение на много дни, когато тя

идвала при него. Но тя не искала и да го чуе. Когато тя си отивала, блаженият влизал в пещерата и усърдно се молел на Бога за спасението на майка си и за това, да се обърне сърцето ѝ към изпълнение на неговите думи. И Бог чул молитвата на Своя угодник, както е казал пророкът: „Близо е Господ към всички, които Го призовават, към всички, които Го в истина призовават. Той изпълня желанието на ония, които Му се боят, чува техните вопли и ги спасява” (Пс. 144: 18-19).

След няколко дни, като дошла при блажения, майка му казала: „Дете мое, аз ще изпълня всичко, което ми казваш, и няма да се върна повече в родния град. Но по волята Божия ще постъпя в женски манастир и като се пострижа в него, ще проведа оставащите ми дни, понеже от твоите наставления аз разбрах, че този маловременен свят е нищо”. Като чул това, блаженият се зарадвал духом и като влязъл в пещерата, разказал това на преподобния Антоний. А преподобният прославил Бога, Който обърнал сърцето ѝ към такова покаяние, и като излязъл при нея, много я поучавал за душевна полза. После разказал за нея на княгинята и я устроил в женския манастир „Св. Николай”, където тя била постригана и като преживяла много години, в добро изповядване с мир се упокоила в Господа.

Тази част от житието на блажения наш отец Теодосий от младостта му дотук, е разказала майка му на един от братята (който бил трапезар при същия този преподобен наш отец Теодосий), на име Теодор. Като чул всичко това от него, блаженият Нестор го записал за спомен и за полза на всички, които го четат, както и сам тук говори за това.

А за останалите подвизи на светеца, на които и сам е бил свидетел, така повествува същият съставител на житието му.

Скоро светият наш отец Теодосий се оказал в пещерата победител на злите духове. След пострижението на своята

майка и отдалечаването му от всяка светска грижа, той започнал да се подвизава с големи трудове в Божието дело. И могло да се видят трима светии, сияещи в пещерата, с молитва и пост прогонващи бесовската тъмнина – преподобни Антоний, блаженият Теодосий и великият Никон. Те пребивавали в пещерата, молейки се на Бога, и Бог бил с тях. „Защото – е казал Той – дето са двама или трима събрани в Мое име, там съм аз посред тях” (Мат. 18:20).

Когато блаженият Никон отишъл от преподобния Антоний с един инок българин от манастира „Св. Мина”, преподобният наш отец Теодосий, по Божие изволение и по желание на преподобни Антоний бил възведен в свещенство. И ежедневно, с голямо смирение той извършвал Литургия. Той бил свещеник кротък по нрав, тих в мисълта, прост по сърце, изпълнен с всяка духовна мъдрост, имал нелицемерна любов към братята, които (дванадесет на брой) събрал преподобни Антоний. А когато преподобни Антоний поставил на братята в пещерата за игумен вместо себе си блажения Варлаам, а сам се преселил на другия хълм и като изкопал пещера, започнал да живее в нея, тогава този благоговееен йерей, преподобният наш отец Теодосий, с блажения игумен Варлаам останал в първата пещера и заедно с него построил над пещерата малка църква „Успение на Пресвета Богородица”, за да се събират там братята на Божествено славословие.

По времето, когато живеели с братята в пещерата, колко много скърби и трудности те понесли, поради теснотата ѝ и своите подвизи, невъзможно е човешкият език да разкаже, но е известно само на единия Бог. Храната им там била само ръжен хляб и вода; понякога само в събота и неделя вкусвали малко сочиво[1], но често и в тези дни, като нямало сочиво, варили и яли само салатни треви. Всеки ден те работели със собствените си ръце: плели вълна и правели други ръчни изделия, които носели в града и продавали. С получените пари

купували жито, което разделяли помежду си, и всеки нощем мелел своята част от зърното за приготвяне на хлябове. След това те се събирали в църквата и започвали утринната служба, а като я свършили, трудели се над изделията, предназначени за продаване, понякога даже търгували вътре зад оградата, докато идвало време за часовете и Божествената Литургия, които се извършвали с пълно внимание, като при това всички се събирали в църквата. После вкусували малко хляб и всеки отивал на своето дело до времето на вечернята и повечерието. И така, постоянно трудейки се, те пребъдвали в Божията любов. А преподобният наш отец Теодосий, почетен със сана на свещенството, превъзхождал всички в поста, в бодърстването, в ръчния труд, а най-много в смирението и послушанието. Той бил помощник на всички, като понякога носел вода, а понякога – дърва от гората. Понякога, докато братята спели, той вземал разделеното им жито, мелел частта на всеки и я оставял на нейното място; и сам по цели нощи бодърствал в молитва.

Понякога, когато имало множество оводи[2] и комари, той се изкачвал нощем на хълма над пещерите и като се събличал до пояс, седял, предейки вълна с ръцете си, а с устата си пеел Давидовите псалми, и от множеството оводи и комари цялото му тяло било обагрено с кръв; а той оставал неподвижен и не ставал от мястото си, докато не идвало време за утренята. И той се оказвал преди всички пръв в църквата, и като заставал на своето място неподвижен, със събран ум, извършвал Божественото славословие, и накрая след всички излизал от църквата. Затова всички го обичали и го почитали като отец, като се удивявали най-много на неговото смирение и на покорността му.

Когато блаженият Варлаам, игумен на печерското братство, бил преведен от княз Изяслав в манастира „Св. великомъченик Димитрий“ и поставен там за игумен, тогава печерските братя,

като се събрали при преподобни Антоний по общо съгласие, молили да им постави за игумен преподобни Теодосий, като опитен в иноческия живот и отблизо познаващ Божиите заповеди. Преподобни Антоний, като повикал свети Теодосий, го благословил на игуменство. Братята тогава били 20 на брой.

Достохвалният игумен, преподобният наш отец Теодосий, макар и да приел старейшинство, но не изменил своето смирение и своите обичаи. Той имал в ума си думите на Господа: „Който иска между вас да бъде пръв, нека ви бъде раб” (Мат. 20:27). И затова той се смирявал, поставяйки себе си за по-малък от всички и служейки на всички, като във всичко показвал себе си за образец на добри дела: преди всички излизал на работа и преди всички идвал в църква, а излизал последен. И по молитвите на този праведник се умножавало братството и процъфтявало в добродетел това свято място, според казаното: „Праведният цъфти като палма, издига се като кедър ливански” (Пс. 91:13). При него се умножило братството в пещерата, като на добра земя, защото той наистина имал семето на благодатта, което принасяло плод стократен; за кратко време той събрал братство от сто души и те всички процъфтявали в добронравие и молитва.

Преподобният наш отец Теодосий, истински земен ангел и небесен човек, като виждал, че при такова голямо умножаване на братството мястото е тясно и всички не могат да се вместят в пещерата за безмълвен живот и в малката църква над пещерата – за съборно служение, като виждал освен това и оскъдицата, в която живеели, не изпаднал в печал. Той не скърбял за това, но ежедневно утешавал братята, като ги поучавал да не се грижат за външното, и напомнял Христовите слова: „В дома Отца Ми има много жилища” (Йоан 19:2) и още: „Първом търсете царството на Бога и Неговата правда, и всичко това ще ви се придаде” (Мат. 6:33). Преподобният помнел тези думи и Бог щедро му давал всичко потребно.

Като избрал прекрасно място близо до пещерата и като разсъдил, че то е достатъчно за устройване на манастир, той укрепил себе си с вяра и упование, и започнал да се грижи за това, как да насели това място. И така, по благословението на преподобни Антоний, като изпросил това място от христоролюбивия княз Изяслав, скоро с Божията помощ той издигнал там голяма дървена църква „Успение на Пресвета Богородица“, построил много килии и оградил всичко с ограда. И тогава той се преселил от пещерата на това място. От това време по Божията благодат това място се разраснало и се прославил манастирът, който и досега, заради предишното жителство на иноците в пещерата, се нарича Печерски.

След преселването от затворничеството, преподобни Теодосий започнал да търси как да установи за братята устав на строг иночески живот. И по молитвите и благословението на преподобни Антоний, Бог му дал да се запознае със Студийския устав от честния Михаил, инок на светата Студийска обител, който дошъл с митрополит Георги от Гърция. Всичко това, което той разказал за този богоугоден чин, се харесало на преподобни Теодосий. И затова той изпратил един от братята в Константинопол при блажения евнух Ефрем, който обходил светите места, щото той, като стигне до светия Студийски манастир, в точност да разбере всички негови порядки и да му донесе подробно написан целия тамошен устав: как пеят песнопенията и четат четивата, и правят поклоните, как стоят в църква и седят на трапезата, каква и в кои дни е храната. Блаженият Ефрем изпълнил заповедта на преподобния отец, преписал поред целия устав на Студийския манастир, на който сам бил очевидец, и го донесъл при него. Като получил това писание, преподобни Теодосий заповядал да се прочете пред всички братя, и от това време започнал в своя Печерски манастир да устройва всичко по устава на светата Студийска обител. След това от

Печерския манастир всички руски манастири приели същия този предаден от преподобни Теодосий устав. И така започнали да държат съвършения иночески устав, какъвто преди това нямало в Русия, и във всичко гледали на примера на Печерския манастир, и го почитали като главен манастир.

Преподобният наш отец Теодосий по време на своето игуменство, в прилагането на устава имал следния добродетелен обичай. Всеки, който искал да бъде инок и отивал при него, той не отхвърлял – нито богатия, нито бедния – но приемал всички с пълно усърдие, като помнел при това как скърбят тези, които искат да се пострижат и не срещат в това съдействие: нали и самият той бил претърпял това изкушение, когато дошъл от своя град в Киев, като желаел да бъде инок и обхождал манастирите, но не искали да го приемат. Но той не веднага постригвал този, когото приемал, а му нареждал да ходи в светските си дрехи, докато не свикне на целия манастирски чин; тогава той го обличал в расо. След това, като го изпитвал във всички служения, го постригвал и обличал в мантия; накрая, като виждал, че инокът се утвърдил в чист живот, го удостоявал да приеме великия ангелски образ и възлагал върху него светата схима.

Този преподобен наставник наставлявал своите ученици на истинско покаяние. Той имал обичай всяка нощ да обхожда килиите на всички, желаейки да узнае начина на живот и усърдието на всекиго. И когато той чувал, че инокът се моли, тогава той радостно прославял за него Бога. А когато чувал, че двама или трима се били събрали след вечерни молитви и разговаряли, тогава удрял с ръка по вратата, отбелязвайки по такъв начин идването си, и си отивал натъжен. На следващия ден той ги извиквал и ги изобличавал, но не направо, а заговарял с тях отдалеч иносказателно, за да узнае тяхното усърдие към Бога. И ако братът бил смирен по сърце и имал гореща любов към Бога, той бързо разбирал вината си,

коленичел до земята и кланяйки се, молел за прошка. А ако нечие сърце било покрито от бесовско помрачение, такъв, считайки, че не е виновен, мислел, че старецът говори за някой друг, докато преподобният не го изобличавал, и тогава, като му налагал епитимия, той го отпращал. Така той учел всички усърдно да се молят на Бога, да не разговарят след вечерните молитви, да не ходят от килия в килия, но всеки да се моли на Бога както може в своята килия, ежедневно да се занимава с ръчен труд, имайки в устата си Давидовите псалми.

Преп. Теодосий обхожда килиите

Ето как той ги поучавал: „Моля ви братя, нека се подвизаваме в пост и молитва, да се погрижим за спасението на нашите души, да се отвърнем от нашата злоба и от лукавите пътища, които са прелюбодейство, кражби, празнословие, крамоли, пиянство, преяждане, братоненавистничество. Да се отдръпнем и да се погнусим от всичко това, братя, и да тръгнем по Господния път, който ни води в Небесното наше Отечество. Нека търсим Бога с ридания, сълзи, пост, бдение, покорност и послушание, та по такъв начин да намерим у Него милост. Освен това нека възненавидим този свят, всякога помнейки Господните думи за това: „Ако някой дохожда при Мене, и не намрази баща си и майка си, жена си и децата си, братята и сестрите си, та дори и самия си живот, той не може

да бъде Мой ученик” (Лук. 14:26); и още: „Който е запазил душата си, ще я изгуби, а който е изгубил душата си заради Мене, ще я запази” (Мат. 10:39). Затова и ние, братя, като се отрекохме от света, нека се отречем и от това, което е в него. Да възненавидим всяка неправда, всяко мерзко дело, и да не се връщаме към предишните си грехове като пес на своята бълвотина (2 Петр. 2:22). Понеже, както е казал Господ, „Никой, който е сложил ръката си върху ралото и погледва назад, не е годен за царството Божие” (Лук. 9:62). Как ще избегнем безкрайните мъчения, ако завършим този живот в леност, без покаяние? Трябва ние, братя, като се наричаме иноци, всекидневно да се каем за греховете си. Понеже покаянието е път, водещ в Царството Небесно. Покаянието е ключ за Царството Небесно, без който не може никой да влезе там. Покаянието е път, който ни връща в Отечеството ни. Нека се държим, братя, за този път, нека закрепим нозете си на него. Към този път не се приближава лукавата змия; вървенето по този път е трудно, но после ще бъде радостно. И така, братя, нека се подвизаваме преди да настъпи последния ден, за да получим добро, да избегнем злата участ, която очаква нерадивите и живеещите без покаяние”. Така този свят наставник, който преди всичко сам изпълнявал всяка добродетел, учел братята, а те, като добра земя, приемали семето на неговите слова и принасяли плодове, достойни за покаяние: един – сто, друг – шестдесет, а трети – тридесет, както е казал Господ.

И могло да се видят тогава на земята люде, равни по живот на ангелите, и Печерският манастир бил подобен на небе, в който преподобният наш отец Теодосий ясно просиял със светлината на добрите дела, като едно от небесните светила. И Бог така го прославил, че той се явил като извор на веществена светлина.

Игуменът на манастира „Св. архистратиг Михаил” Софроний

отивал в своя манастир. Била тъмна нощ. И ето, той видял чудна светлина, която стояла само над манастира на преподобни Теодосий. Удивявайки се на това, игуменът прославил Бога, казвайки: „О, колко е велика Твоята благодетелност, Господи, задето си показал такъв светилник на това свято място, който така просвещава своя манастир!“ Също така и мнозина други много пъти виждали това и разказали на всички, тъй че и князът, и болярите чули за тази светлина, осеняваща добродетелния живот на преподобни Теодосий.

Тогавата започнали да идват мнозина при преподобния наш отец Теодосий, като изповядвали греховете си и си отивали, получавайки голяма полза. Като идвали, те му донасяли част от имуществото си за издръжка на братята и за благоустройство на манастира, а някои давали и земи.

Особено много обичал светеца христоролюбивият княз Изяслав, който владеел в Киев на престола на своя баща Ярослав. Той често викал при себе си Теодосий, много пъти и сам идвал при него, насищайки се от неговите боговдъхновени думи.

Преподобни Теодосий дал указание на вратаря да не отваря на никого вратите след като свърши обяда, та никой да не влиза в манастира, докато не наближи вечернята, за да могат следобяд братята да почиват от умората от нощните молитви и утринното богослужение. И ето, веднъж по обяд пристигнал христоролюбивият княз Изяслав, по обичая си, заедно с един млад отрок, понеже когато той се приготвял да иде при преподобния, тогава пускал своите боляри да идат по домовете си. Като пристигнал, той слязъл от коня, защото никога не влизал в манастира на кон. Той се приближил до вратите, почукал и заповядал да отворят, за да влезе. Но вратарят му отвърнал, че има заповед на преподобния отец да не отваря вратата никому до времето на вечернята. Тогавата христоролюбивият княз, указвайки на вратаря да го познае по

гласа кой е той, казал: „Това съм аз, само на мен отвори!“ А той, като не знаел, че това е князът, отвърнал му така: „Игуменът ми е заповядал, че дори и ако князът дойде, да не отварям вратата. Затова, ако искаш, потърпи малко, докато дойде време за вечернята“. Но князът отговорил: „Аз съм князът, на мен ли няма да отвориш?“ Вратарят погледнал през вратите и разбрал, че това е князът. Но не отворил вратите, а отишъл при преподобния и му извещил, че князът стои пред вратите и чака. Тогава преподобният излязъл и като видял княза, поклонил му се. А князът казал: „Каква е, отче, твоята забрана, за която говори този инок, че ако и князът дойде, да не го пуска?“ Преподобният отговорил: „Заради това, господарю, тя е установена, за да биха могли след обяд братята, уморени от нощното славословие, да поспят. А твоето усърдие към Пресветата наша Владичица Богородица, което те е довело тук, е добро и е за преуспяване на твоята душа, и ние много се радваме за идването ти“. Тогава те отишли в църквата. Преподобният се помолил и те седнали; така христоролюбивият княз се наслаждавал на медоносните думи, които излизали от устата на преподобния наш отец Теодосий. И като получил от него голяма полза, той се върнал в своя дом, славейки Бога. От този ден той започнал още повече да обича светеца, почитайки го като един от древните свети отци, и във всичко го слушал.

Преподобният наш отец Теодосий не се величаел с това, че князът и велможите го почитали, но бил наистина светило, което светело така ярко, както светилник в тъмнина – в смирение и в поучение на всички негови ученици. И тогава именно той още повече се смирявал, трудел се по цели дни с ръчен труд и наставлявал с дела, а не с думи.

Той често влизал в пекарната и бидейки сам игумен, работел с пекарите, месел тесто, правел хлябове, и като не заравял таланта на телесната си крепост, утешавайки и ободрявайки

другите, не отслабвал в своята работа

Веднъж, в навечерието на празника Успение Богородично, нямало вода в готварницата и дошъл при преподобния споменатият по-горе трапезар Теодор, казвайки, че няма кой да донесе вода. Тогава преподобният станал и започнал сам да носи вода от кладенеца, и един от братята, като го видял да се труди така, незабавно отишъл да разкаже за това на останалите, а те побързали с усърдие и надонесли вода с излишък.

Друг път не били приготвени дърва за варене на храна. Същият трапезар Теодор дошъл при преподобния и му казал: „Повели, отче, на един от братята, който е свободен, да приготви нужните ни дърва”. Преподобният му отвърнал: „Аз съм свободен, аз ще отида”. А наближило времето за обяд. Блаженият наредил на братята да отидат на трапезата, а сам взел брадвата и започнал да цепи дърва. Братята, като излезли след трапезата, видели преподобния свой игумен да сече дърва; тогава те също взели брадви и насекли толкова дърва, че стигнали за много дни.

Когато блаженият Никон (който постригал преподобния, а после отишъл от пещерата) се върнал в Печерския манастир, тогава преподобният наш отец Теодосий, макар да бил игумен, го почитал като свой отец. И често, когато блаженият Никон шиел и слепвал книги, бидейки изключително изкусен в това дело, той предял за него конци. Такива били смирението и простотата на този боговдъхновен мъж, така се трудел той във всяко послушание. И в това той подражавал на Христа, истинския Бог, Който смирил Себе Си и бил послушен.

При това и дрехата му била смирена и бедна, въпреки неговия сан; на тялото му имало бодлива власеница[3], а отгоре друга, твърде вехта дреха, която той надявал на себе си, за да не показва власеницата си. И мнозина неразбиращи

люде го укорявали и му се подигравали за тази дреха. Но той с радост приемал подигравките им, помнейки думите на Господа: „Блажени сте вие, когато ви похулят” (Мат. 5:11).

Веднъж преподобният се отправил при христоролюбивия княз Изяслав, който се намирал тогава далеч от града, и останал там до вечерта. А когато поискал да си тръгне, христоролюбивият княз заповядал да го отведат в манастира на колесница, за да не се лиши от сън през нощта. По време на пътуването прислужникът, който го возел, като го виждал в бедна дреха и като не мислел, че той е игумен, му казал: „Черноризецо, ти всеки ден си без работа, а аз постоянно се трудя и не мога да се държа на коня; затова нека аз да поспя в колесницата, а ти, понеже можеш да яздиш, седни на коня”. Преподобният смирено станал, седнал на коня и започнал да вози прислужника, който се излегал в колесницата, радвайки се и славейки Бога. А когато го налягала дрямка, тогава слизал от коня и вървял до него, докато се уморявал, и отново сядал на коня. Когато взело вече да се развиделява, велможите, отиващи при княза, отдалеч узнавали преподобния, слизали от конете и му се покланяли. Тогава преподобният казал на прислужника: „Чедо, ето, вече е ден. Стани и седни на коня”. А той, като виждал, че всички се кланят на преподобния, уплашил се, трепетен станал и възседнал коня, а преподобният седнал в колесницата. Болярите, които ги срещали и му се кланяли, ставали все повече, и от това на коларя ставало все по-страшно. Когато наближили манастира, всички братя излезли и се поклонили на преподобния до земята. А прислужникът в още по-голям страх мислел: „Кой е този, че всички му се кланят?” Но преподобният го взел за ръка, отвел го в трапезарията и наредил да му дадат да яде и пие, а после, като му дал подарък, пуснал го да си върви.

Смирението на преп. Теодосий

Всичко това разказал на братята самият този отрок, а преподобният не говорил за това на никого, но постоянно учел братята, че инокът не трябва с нищо да се превъзнася, а трябва да бъде смирен и да счита себе си по-долу от всички. Той ги учел да имат и на външен вид смирение, да ходят с положени кръстообразно на гърдите ръце и при среща да се покланят един другиму, както подобава на иноци. А най-много ги поучавал той на смирение в това – за всяко дело първо да вземат благословение от старшия, понеже, казвал той, който сее така делата си в благословение, в благословение и ще пожъне от тях сладък плод. И по следния начин показал той силата на това поучение.

Когато идвали при него благочестиви хора за полза, тогава след божественото поучение, той им предлагал трапеза от манастирски ястия, хляб и сочиво. Често и сам христоролюбивият княз Изяслав идвал и се хранел от тези ястия. Веднъж, когато той с удоволствие ядял от тях, казал на преподобния: „Знаеш ли, отче, моят дом е пълен с всички световни блага, но никога не съм ял в него с такава услада, както сега при тебе. Когато моите слуги ми приготвят храна, ястията са разнообразни и многоценни, но не са така сладки, както тези. Моля те, кажи ми откъде имат такава сладост

вашите ястия?” А боговдъхновеният отец Теодосий, като желаел да го привлече към любовта Божия, отвърнал: „Ако ти, милостиви владико, искаш да разбереш това, послушай, аз ще ти обясня. Когато у нас братята се събират да варят храна и да пекаат хлябове, за това нещо им е положен такъв устав. Най-напред братът, който изпълнява това послушание, отива при игумена и взема от него благословение. После, като се поклони три пъти пред светия олтар, запалва свещ от светия олтар и с тази свещ занася огън в готварницата или в пекарната. А когато трябва да се налее вода в котела, послушникът казва на старшия: „Благослови, отче!” и той отвърща: „Бог да те благослови, брате!” И така цялото дело се извършва с благословение, затова и се оказва сладко. А твоите слуги, както мисля, работят, като се карат, роптаят и клеветят един другото, а често надзирателите ги и бият, и така цялото дело се извършва с грях, и не се оказва сладко”. Като чул това, христоролюбивият княз казал: „Наистина, отче, всичко е така, както ти говориш”.

Когато се случвало на преподобния да чуе в своя манастир, че някое послушание е извършено не с благословение, а самочинно, той го наричал „дял на врага” и не позволявал никой от неговото благословено стадо да вкуси такава храна, но заповядвал да я изхвърлят – понякога в речната дълбина, а понякога в горящата пещ, пример за което е следният случай.

На празника на свети великомъченик Димитрий, преподобният наш отец Теодосий отишъл с братята в манастира на този светец. А преди това му донесли от някои благочестиви люде прекрасни хлябове, които преподобният наредил на трапезаря да сложи на трапезата за останалите у дома братя. Но трапезарят не го послушал, а разсъдил: „Когато утре се върнат всички братя, ще им сложа хлябовете; а сега останалите братя нека ядат манастирските хлябове”. Така и направил. На сутринта, когато цялото братство седнало

на трапезата и били сложени същите хлябове, нарязани на парчета, преподобният погледнал, повикал трапезаря и го попитал: „Откъде са тези хлябове?” Той отвърнал: „Те бяха донесени вчера, но аз вчера не ги дадох, тъй като имаше малко братя и разсъдих да ги сложа днес на всички братя”. А преподобният му казал: „По-добре щеше да е да не се грижиш за утрешния ден и да направиш по моето нареждане, а днес Господ Бог, Който постоянно се грижи за нас, щеше да ни даде потребното и да се погрижи още и за по-важните неща”. Тогава той наредил на един от братята да събере парчетата хляб в кошница и да ги изхвърли в реката. А на трапезаря наложил епитимия, като виновен в непослушание; също така постъпвал и в други такива случаи.

Преподобният наш отец Теодосий, като виждал, че загрижеността за бъдещето и любостяжанието не биват у иноците без непослушание, понеже са противни на техните обети, стараел се прилежно да учи своето братство на добродетелта на нестяжанието, за да се укрепяват те с вяра и надежда на Самия Бог, а да не се уповават на имущество. Затова той често ходел по килиите и ако намерел нещо у някого – храна или дрехи повече от полагащите се по устав, или друго имущество, събирал това и го хвърлял в печката, като „дял на врага” и предмет на непослушание, и ги увещавал така:

„Не е добре, братя, за нас, иноците, които сме се отрекли от всичко светско, да събираме отново нещо в своите килии. Как можем да принесем на Бога чиста молитва, държейки в килията си съкровище, когато слушаме думите на Господа: „Дето е съкровището ви, там ще бъде и сърцето ви” (Мат. 6:21), и още: „Безумнико, нощес ще ти поискат душата; а това, що си приготвил, кому ще остане?” (Лук. 12:20). И така, братя, бъдете доволни от дрехата, която се полага по устав, и от храната, сложена на трапезата, а в килиите не бива да имаме нищо такова, и тогава всеусърдно, с цялата си мисъл ще

принасяте чиста молитва на Бога". Ето с какви и с много други увещания ги поучавал той с всяко смирение и сълзи. Никога не го виждали придиричлив, гневлив и с разсърден поглед, но той бил милосърден, тих и състрадателен към всички. Ако някой от неговото нестяжателно стадо, отслабвайки духом, напуснал манастира, тогава преподобният поради това се намирал в голяма печал и скръб, и дотогава се молел на Бога със сълзи да върне обратно изостаналата от неговото стадо овца, докато напусналият не се връщал. И като го приемал с радост, преподобният го поучавал никак да не се разслабва от вражеските козни и да не допуска те да го победят, но да им противостои твърдо.

Там имало един нетърпелив брат, който често бягал от манастира и когато се връщал, преподобният с радост го приемал и казвал, че Бог няма да допусне той да завърши живота си някъде извън този манастир, и макар той често да си отива, но кончината му ще е в манастира, и със сълзи молел Бога да даде на този брат търпение. След многобройните свои напускания, той отново един ден се върнал в манастира и молел преподобния да го приеме. Преподобният, бидейки наистина милостив, с радост го приел като заблудила се овца и го причислил към своето стадо. Тогава този брат, който правел обков на икони, донесъл и положил пред преподобния това, които бил събрал от заплатата за своя труд. А преподобният му казал: „Ако искаш да бъдеш свършен инок, то вземи това и го хвърли в горящата печка, защото това е плод на непослушание“. А той, като наистина каещ се, събрал всичко, по повелението на преподобния, отнесъл го в печката и го изгорил, а сам от това време живеел безизходно в манастира, прекарвайки оставащите му дни в покаяние, и тук, по предсказанието на преподобния, се упокоил в мир. И така, поучавайки на нестяжание, в което показвал вяра и надежда, преподобният показал и любов, като проявил милосърдие, тъй

че никой от неговото стадо да не бъде отхвърлен.

Той проявил и любов, която показва милосърдие към бедните. Ако той видел някой бедняк или сиромаш, страдащ или в окъсана дреха, той го съжаливал, погрижвал се за него и със сълзи му помагал. Заради бедните той устроил двор в манастира си с църква „Св. първомъченик Стефан“ и там наредил да пребивават бедни, слепи, хроми, прокажени, на които той от манастира давал потребното, а от цялото манастирско имущество отделял за тях десетата част. Всяка събота той изпращал, освен това, хлябове на намиращите се в тъмница и затвор.

Преподобният наш отец Теодосий, както и Небесният Отец, бил милосърден не само към бедните, но и към онези, които оскърбявали неговия манастир. Веднъж при него довели вързани разбойници, уловени на манастирска земя при опит за кражба. Преподобният, виждайки ги вързани и намиращи се в такава скръб, ги съжалил, и като се просълзил, заповядал да ги развържат, да ги нахранят и напоят. След това той дълго ги поучавал на никого да не правят зло, никого да не обиждат, дал им като помощ достатъчно имущество и ги пуснал с мир. А те си тръгнали, славейки Бога и преподобния Теодосий. Умилението стоплило душите им и от това време те на никого не правели зло, но се задоволявали с това, което придобивали с труд. С такова милосърдие преподобният утвърдил своето учение за нестяжание и така помилвал и утешил тези, които заради опазване на имуществото обикновено не ги щадят. Той се уповавал, че Сам Господ ще запази това, което е нужно на Неговите раби, от ограбване от разбойници. И Господ оправдал тази вяра на преподобния с такова чудо.

При умножаването на братята било нужно на преподобния отец Теодосий да разшири манастира за строеж на нови килии. И той започнал сам да се труди с братята със своите

ръце и да разширява оградата. И когато манастирът по такъв начин останал без ограда и нямало стражи, една нощ, в дълбоката тъмнина дошли разбойници, които мислели, че в църковните помещения е скрито богатството на монасите. Затова те не отишли в ничия килия, но се устремили към църквата. Там обаче те чули в църквата гласове на пеещи. Като мислели, че печерските братя извършват молитва, те се отдалечили и като изчакали малко в гората, предполагайки, че пеенето вече свършило, отново се приближили до църквата, но чули същите гласове и видели в църквата чудна светлина, и оттам се носели благоухания (понеже ангели пеели в църквата). А те, мислейки че братята извършват полунощно пеене, отново се отдалечили и изчаквали докато свърши пеенето, за да влязат тогава в църквата и да я ограбят. Така те идвали много пъти и чували същите ангелски гласове. След това дошло време за утринната молитва. Клисарят по обичая възгласил: „Благослови, отче!“, и като изпросил благословение, започнал да бие за утрения. Разбойниците, като чули това, отишли в гората и казвали: „Какво да правим, изглежда в църквата имаше привидение; но сега, когато всички се съберат в църквата, тогава ние ще обградим вратите, ще ги убием всички и ще заграбим цялото им богатство“. Така им внушавал врагът, желаейки да похити от това място не толкова имуществото, колкото светото събрание на спасяващите се души; но това не само се оказало невъзможно, но и сам той бил победен от молитвите на преподобни Теодосий. Тези зли люде малко почакали, докато богосъбраното стадо със своя блажен наставник и пастир Теодосий се събрало в църквата, и по време на пеенето на утринните псалми се хвърлили срещу тях като диви зверове; и ето, внезапно станало страшно чудо: църквата с намиращите се в нея се подигнала от земята и се издигнала във въздуха, така че и със стрели те не могли да я улучат. А намиращите се с преподобния в църквата не разбрали и не чули това.

Разбойниците, като видели това чудо, се уплашили и трепетни се върнали по домовете си; и като се умилили в душите си, обещали на никого да не правят зло. А техният предводител и още трима от тях дошли при преподобни Теодосий, каейки се, и му разказали всичко, което се случило. Преподобният, като чул това, прославил Бога, Който не само запазил църковното достойствие[4], но ги и спасил от такава смърт. Като ги поучил за спасението на душата, той ги отпратил, и те славели и благодарили на Бога и на Неговия преподобен.

Такова чудо се случило и още веднъж, показвайки, че Бог наистина пази в манастира тази църква на преподобния. Веднъж се случило един от болярите на христоролюбивия княз Изяслав да пътува нощем през полето, на 15 поприща[5] от манастира на преподобния наш отец Теодосий. И ето, той отдалеч видял църквата, стояща над облаците. Ужасен, той се втурнал със слугите си, за да узнае каква е тази църква, и когато достигнал до манастира на преподобни Теодосий, пред очите му църквата се спуснала и застанала в манастира на своето място. Той почукал на вратата и когато вратарят отворил, влязъл и разказал на преподобния това, което се случило. Оттогава често идвал при него, насищайки се от неговите боговдъхновени слова, и давал от своето имущество за благоустройство на манастира и за украсяване на запазваната от Бога църква.

Също така била открита чудотворната Божия грижа не само за самата църква, но и за именията, принадлежащи на Теодосиевия манастир. Веднъж хванали разбойници и вързани ги водели в града при съдията. И когато по Божие изволение им се случило да минат покрай един хутор[6] на Печерския манастир, тогава един от тези вързани злодей кимнал към този хутор, казвайки: „Една нощ ние дойдохме при този хутор, за да го ограбим и да похитим всичко, което има в него. Но видяхме тук високо ограден град, така че не ни беше възможно да се

приближим към него". По такъв начин Бог, благият Пазител, оградил манастирското имение по молитвите на уповаващия се на Него преподобни Теодосий, който всяка нощ обхождал манастира, казвайки молитва и ограждайки с тази молитва манастира и цялото му имущество като с крепка стена.

Този наставник на нестяжанието се уповавал, че Сам Господ ще се погрижи да даде и това, което служи не толкова за удовлетворяване на нуждите, колкото за украшение. И това упование на преподобния било потвърдено със силата на Пресветата Майка на Господа по такъв начин.

Болярин на споменатия по-горе княз Изяслав, на име Судислав Геуевич, в свето Кръщение Климент, като се отправял веднъж със своя княз в поход, дал такъв обет: „Ако аз се върна у дома здрав, то ще дам на Пресвета Богородица в манастира на блажения Теодосий две гривни злато и ще изкова още и венец на нейната икона“. Когато битката започнала, много народ паднал от двете страни. Накрая враговете били победени и спасилите се киевчани се върнали у дома. Боляринът забравил своя обет. И ето, след няколко дни, когато той по обяд спал в дома си, се раздал страшен глас, който го зовял по име: „Клименте!“

Той станал, седнал на постелята и видял иконата на Пресвета Богородица от манастира на преподобни Теодосий, стояща пред постелята му, и чул от иконата такъв глас: „Защо, Клименте, ти не Ми даде това, което обеща? Сега ти казвам: постарай се да изпълниш обещанието си!“ След тези думи иконата станала невидима. А боляринът с голям страх взел толкова злато, колкото обещал, и като направил и златен венец за украса на иконата на Пресвета Богородица, отнесъл ги в Печерския манастир при преподобни Теодосий, който и не помислял за такова украшение, и му ги дал. В скоро време същият този болярин по Божие смотрение замислил да даде

Евангелие в манастира и дошъл при преподобни Теодосий с Евангелие, скрито под дрехата. Когато след молитвата те искали да седнат и боляринът още не показвал Евангелието, преподобният му казал: „Брате Клименте, извади преди това светото Евангелие, обещано на Пресвета Богородица, намиращо се под дрехата ти, и тогава ще седнеш“. Като чул това, боляринът бил поразен от прозорливостта на преподобния, понеже никому още не бил говорил за това; и като извадил светото Евангелие, той го дал в ръцете на преподобния. И тогава вече, като седнал, насладил се на духовната беседа, а после се върнал у дома си, разгласявайки как нестяжателят, уповаващ се на украсяване от Бога, чудотворно се украсява не само с богоугодни вещи, но и с прозорливост.

Но повече от всичко, упованието си на Бога за възпълване на оскъдицата и недостига доказал този преподобен нестяжател с много безчислени чудеса, от които ще припомним следното.

Инок Иларион, който всеки ден и нощ преписвал книги в килията на преподобния наш отец Теодосий, докато той в това време с устата си тихо пеел псалтир, а с ръцете си предял вълна или вършел някаква друга работа, разказал. Една вечер, когато те били заети със своята работа, дошъл при преподобния икономът Анастасий, казвайки, че на следващия ден няма с какво да купят нито продукти за братската трапеза, нито други нужни предмети. Преподобният му отвърнал: „Както виждаш, сега е вечер, а утрешният ден е далече; затова иди и потърпи малко, като се молиш на Бога – няма ли Той да ни помилва и да се погрижи за нас, както Му е угодно“. След такъв отговор икономът си отишъл. А преподобният станал, влязъл във вътрешната част на килията си да чете обичното си правило и след молитвата се върнал и седнал, продължавайки своята работа. Отново влязъл икономът със същите думи; а преподобният му отвърнал: „Не ти ли казах: моли се на Бога?

Утре, като се отправиш в града, ще вземеш в дълг от продавачите всичко нужно за братята, а после, по Божието благодеяние, ще върнем дълга. Понеже е верен Бог, Който казва: „Не се грижете за утре, защото утрешният ден сам ще се грижи за своето” (Мат. 6:34). Бог няма да ни остави по Своята благодат”.

Когато икономът си отишъл, влязъл светъл отрок, облечен във воинска одежда; като се поклонил, той поставил на масата гривна[7] злато и без да каже нещо, излязъл. Преподобният станал, взел златото и се помолил със сълзи, благодарейки на Бога. На сутринта, като повикал вратаря, той го попитал: „Влизал ли е някой тази нощ през вратата?” Вратарят отвърнал: „Уверявам те: щом само слънцето залезе, вратите бяха затворени и оттогава не съм ги отварял, и никой не е идвал при нас”. Тогава преподобният повикал иконома и му подал гривната злато с думите: „Ето, казваш ти, брат Анастасий, че няма с какво да купим нужното за братята. Сега има злато; купи каквото е необходимо”. Икономът разбрал благодатта Божия и като паднал в нозе, просел прощение. А преподобният го наставил, казвайки: „Никога не се отчайвай, но се укрепявай с вяра и всяка скръб възлагай на Бога – понеже по Своята воля Той се грижи за нас. Направи днес угощение за братята, тъй като Господ ни е посетил; а когато оскъднеем, Бог ще се погрижи за нас”. Така се и случило.

Веднъж дошъл при преподобният трапезарят Теодор и казал: „Днес няма какво да сложа за братята на трапезата”. Преподобният му отвърнал: „Иди и потърпи малко, молейки се на Бога; нима Той не ще се погрижи за нас? А ако не бъдем достойни, то свари пшеница, смеси я с мед и постави за братята на трапезата. Но ние се надяваме на Бога, Който е дал в пустинята небесен хляб на непокорните люде. Силен е Той и на нас да даде днес храна”. Тогава трапезарят си тръгнал. А преподобният застанал на непрестанна молитва. И ето,

първият от болярите на княз Изяслав, Йоан, на когото Бог положил мисъл на сърце, напълнил три коли с хранителни продукти: хляб, сирене, риба, сочиво, просо и мед, и ги изпратил в манастира при преподобния. Като видял това, преподобният прославил Бога и казал на трапезаря: „Виждаш ли, брате Теодоре, Бог не ни е оставил, ако само се надяваме на Него от цялото си сърце. Иди и направи за братята голямо угощение в този ден, понеже Бог ни е посетил”. И така преподобният се възвеселил с братята на трапезата с духовна радост, като благодарил на Бога, че „няма оскъдност у ония, които Му се боят” (Пс. 33:10). А Бог, по молитвите на преподобния, вършел изобилно в неговата обител подобни чудотворства.

Веднъж дошъл при преподобни Теодосий от града презвитер, просейки вино за служение на Божествената Литургия, и преподобният, като повикал църковния управител, заповядал му да налее вино в съда на свещеника. А той отвърнал: „Малко е виното при мене – едва за три или четири Литургии”. Преподобният му казал: „Налей всичко на този човек, а за нас ще се погрижи Бог”. Но той нарушил заповедта на светеца и налял на презвитера в съда малко вино, като оставил за Литургията на следващия ден. Презвитерът показал на преподобния колко малко му налели. Тогава преподобният отново повикал управителя и му казал: „Не ти ли казах: налей всичко, а за утрешния ден не се безпокой. Нима Бог ще остави утре храма на Своята Майка без служба? Още сега ще ни даде Той вино в изобилие”. И така, управителят отишъл, налял всичкото вино на свещеника и го отпратил. И ето, вечерта, когато свършила трапезата, по предсказанието на преподобния докарали три каруци с бъчви, пълни с вино, които изпратила една жена, разпореждаща се с всичко в дома на христорлюбивия княз Всеволод. Като видял това, църковният управител прославил Бога, удивявайки се на предсказанието

на преподобния Теодосий, който казал: „Днес Бог ще ни изпрати вино в изобилие“, което се и изпълнило на дело.

Същият този църковен управител бил свидетел и на друго равно на това чудо, станало по молитвите на преподобния. Когато наближил празникът Успение на Пресвета Богородица, нямало дървено масло[8], за да се налее този ден в кандилата, и църковният управител намислил да изцеди масло от полски семена, да го налее в кандилата и да ги запали. Като попитал за това преподобни Теодосий и като получил неговото позволение, управителят постъпил както бил намислил. Но когато той се приготвил да налее вече маслото в кандилата, видял паднала в маслото умряла мишка. Тогава бързо отишъл при преподобния и му известил, че с най-голямо внимание бил покрил съда с елея и не знае как там е влязла и потънала мишката. Преподобният разбрал, че това се е случило по Божие смотрение, осъдил своето неверие и му казал: „Трябва, ние, брате, да имаме надежда на Бога и да се уповаваме, че Той е силен да ни даде нужното, а не да правим по своето неверие това, което не трябва. Иди, излей това масло на земята и като се молиш на Бога, потърпи малко – Той ще ни даде днес масло в изобилие. Когато преподобният дал на управителя тази заповед и се помолил, било вече вечерно време. Един богаташ в това време докарал голяма каца, напълнена с дървено масло. Виждайки това, преподобният прославил Бога, че Той така бързо чул неговата молитва. Напълнили с елея всички кандила и при това по-голямата част от него останала. И на другия ден светло отпразнували празника на Пресвета Богородица.

И не оскъднявали чудесата, които по молитвите на преподобния запълвали оскъдицата. В тяхното число било и следното.

Христоролюбивият княз Изяслав, който имал истинска

християнска любов към преподобния наш отец Теодосий и често идвал при него, наслаждавайки се на неговите медоносни слова, като дошъл веднъж при преподобния, останал в духовна беседа с него до вечерта. И така, той заедно с братята и с преподобния присъствал на вечерната молитва. Внезапно по Божия воля завалял силен дъжд. Преподобният, като видял дъждовния поток, повикал трапезаря и му заповядал да приготви ястие за вечеря на княза. Тогава при него дошъл ключарят и казал: „Отче, у нас няма мед за питието на вечерята на княза и на съпровождащите го”. Преподобният отговорил: „Така ли? Нима няма нищо?” Трапезарят отвърнал: „Да, отче, нищо”. Преподобният отново му казал: „Иди, виж по-добре: ако е останало макар и малко количество, стига”. А той отвърнал: „Повярвай ми, отче, и съда, в който беше това питие, аз обърнах като празен, и го поставих надолу”. А преподобният Теодосий, изпълнен наистина с Божиите дарования, му казал: „Иди, и по моята дума, в името на нашия Господ Иисус Христос, ще намериш мед в този съд”. Той с вяра отишъл и по думите на преподобния намерил съда поставен прав и пълен с мед. Изпълнен със страх, той бързо отишъл да разкаже на преподобния за случилото се, а преподобният му казал: „Мълчи, чедо, и не говори за това никому нито дума, но донеси колкото е нужно за княза и съпровождащите го; давай също за питието и на братята, защото това е Божие благословение”. Когато дъждът престанал, князът се отправил към дома си, а в манастира било толкова голямо благословение, че този мед стигнал на братята за дълго време.

Веднъж при преподобния дошъл старшият пекар и му казал: „Нямам брашно, за да пека хлябове за братята”. Преподобният му отвърнал: „Иди и огледай житницата, дали няма да намериш засега в нея малко брашно, а по-нататък Господ ще се погрижи за нас”. А той отвърнал на преподобния: „Истина

ти казвам, отче, аз самият изметох хранилището, в него няма нищо, а само в един ъгъл – малко трици, три-четири шепа”. Преподобният му казал: „Повярвай ми, чедо, Бог може от толкова малко количество трици да ни даде брашно, както при

Илия Той направил за онази вдовица, на която от една шепа дал много брашно, така че тя с децата си се прехранила във времето на глад, докато отново не се върнало изобилието. И сега Бог е Същият, и може да направи за нас от малкото много. Иди и гледай, ще бъде ли на това място Божието благословение”. След тези думи братът отишъл и като влязъл в хамбара, видял хранилището, което преди било празно, а по молитвите на преподобния наш отец Теодосий сега било пълно с брашно, тъй че то преливало отгоре и се сипело на земята. И като видял с ужас това преславно чудо, той се върнал при преподобния и му разказал за него. А преподобният му казал: „Върви, чедо, и не говори за това на никого, но прави за братята хлябове по обичая. По молитвите на преподобните наши братя Бог ни изпрати Своята милост”. Толкова голямо било усърдието на преподобния наш отец Теодосий към Бога и упованието му на нашия Господ Иисус Христос, че той нямал никаква надежда на земна помощ и не се надявал на нищо в тоя свят, но във всичко, от цялата си душа и мисъл се обръщал към Бога и на Него възлагал всичкото си упование, като не се грижел за утрешния ден, но имал постоянно в ума думите на Господа, Който е казал: „Погледнете птиците небесни, че не сеят, нито жънат, нито в житници събират; и вашият Отец Небесен ги храни. Не сте ли вие много по-ценни от тях?... И тъй, не се грижете за утрешния ден” (Мат. 6:26, 34). Молейки се за това, преподобният говорел с несъмнена вяра: „Владико Светий, Ти си ни събрал на това място; ако на Твоята света милост е угодно да живеем още тук, бъди ни Помощник и Подател на всички блага. В името на Твоята Пресвета Майка е въздигнат този дом, а ние в Твое име сме се събрали в него. И

Ти, Господи, ни запази и съхрани от всяко внушение на лукавия враг, и ни сподоби да получим вечен живот, като всякога влагаш Твоя страх в сърцата ни, та чрез него да наследим тези блага, които са приготвени за праведниците”.

И така всеки ден преподобният наш отец Теодосий учел своите братя, като ги утешавал и забранявал да отслабват в нестяжанието и в другите добродетели, но ги поучавал непрестанно да усилват подвига. А Господ му помагал и потвърждавал думите му с толкова големи чудеса, които ставали там.

По цели нощи преподобният прекарвал без сън, като със сълзи въздавал хвала на Бога и често прекланял колене до земята, и това слушали често църковните уставчици. Когато наставало време за утринното богослужение и уставчиците идвали да вземат от него благословение, тогава тези от тях, които идвали до килията му тихо, чували как той се моли и много плаче, и често удря глава в земята. Затова уставчикът, като се отдалечавал малко, започвал да стъпва шумно и преподобният, като чувал тропането на нозете му, замлъквал, правейки се че спи, а когато той чукал на вратата и казал: „Благослови, отче!”, преподобният продължавал да мълчи, така че едва след трикратно почукване и думите „Благослови, отче”, светецът, сякаш ставайки от сън, казал: „Господ наш Иисус Христос да те благослови, чедо!” Най-рано от всички той се оказвал в църквата, и така, както разказвали, той правел всяка нощ.

По време на своето игуменство, освен казаното дотук, той се подвизавал и с други трудове, не само за своето спасение, но и за спасението на повереното му стадо. Никога не го били видели да лежи, но когато от телесна немощ той искал да заспи след вечернето, тогава той заспивал малко седейки и след това, като ставал за нощното богослужение, правел

поклони.

Също така никога не били виждали той да излива вода на своето тяло, но умивал само ръцете и лицето си.

А ако имало угощение за братята, то той самият всякога ядял сух хляб, салатни зеленчуци, сварени без олио, и пиел вода. Никога не го виждали да седи на трапезата намръщен или сърдит, но всякога бил с весело лице, сияещо от благодатта Божия.

Ежегодно през поста на светата Четиридесетница преподобният наш отец Теодосий отивал в пещерата (където после било погребано неговото честно тяло) и там се затварял до настъпването на Неделя Цветница. А в петъка пред тази неделя, по време на вечернята той идвал при братята и като заставал до църковните двери, поучавал ги и ги утешавал за техния постнически подвиг, а себе си унижавал пред тях, като че в сравнение с тях не бил постил и една седмица.

Често преподобният от тази пещера, в която със знанието на братята се затварял, ставал нощем тайно и сам отивал на манастирския хутор, и там пребивавал сам в пещера в скрито място, за което знаел единствено Бог. И оттам пак нощем пред петъка, предшестваш Неделя Цветница той се връщал в първата пещера, а след това излизал от нея при братята, тъй че те мислели, че той е прекарал в нея всичките дни на поста. Големи скърби и изкушения правели тогава в пещерата злите духове на преподобния. Нанасяли му рани, както разказват за светия велик Антоний Египетски. Но Този, Който се явил на споменатия подвижник, заповядвайки му да дерзае, Той и на преподобни Теодосий невидимо подавал сила от небето, за да ги победи. И както и да го гонели враговете, той пребивавал сам в такава тъмна пещера и не се уплашил от множеството вълци на княза на тъмнината, но стоял твърдо като добър Христов воин, и с молитва и пост ги прогонвал от себе си, тъй

че после те не смеели да пристъпят до него, но само отдалеч го изкушавали с помисли.

Веднъж, когато след повечерието той искал малко да поспи и седнал (защото той никога не лежал), в пещерата се раздал гръмък шум на множество бесове, като че едни от тях карали колесници, други биели тимпани, някои свирели на дудуци и произвеждали заедно такъв шум, че пещерата се тресяла. Като чувал всичко това, преподобният не се уплашил, не се ужасил, но като се оградил с оръжието на Кръста и станал, започвал да пее[9] псалтир, и тогава този шум и гласове утихвали. А когато след молитвата той сядал, отново се чувал, както и преди, глас на безчислени бесове. А преподобният отново ставал и започвал пеенето на псалмите. Така много дни и нощи му досаждали злите духове, като не му давали никак да заспи, докато той не ги победил напълно с помощта на Божиата благодат и получил такава власт над тях, че те и отдалеч не смеели да пристъпят към това място, където преподобният се молел, но бягали от него. Това се потвърдило с много чудеса, за едно от които ще разкажем.

В килията, където пекли хлябове за братята, бесовете причинявали големи вреди: ту разсипвали брашното, ту разливали кваса, приготвен за хлебното тесто, ту правели други неприятности. Старшият пекар дошъл при преподобни Теодосий и му разказал всичко това. А преподобният вечерта отишъл в тази килия и като затворил след себе си вратата, останал в нея, молейки се до утренята, и от това време бесовете не се явявали на това място и не причинявали повече пакости.

Веднъж дошъл при преподобния наш отец Теодосий брат от едно манастирско имение и казал: „В обора, където държим животните, сега е жилище на бесове, и те правят голяма щета, като не дават на животните да ядат. Често и свещеникът чете

молитва, като поръсва обора със света вода, но няма никакъв успех”. Тогава преподобният, като се въоръжил с молитва и пост, дошъл в това имение. Вечерта влязъл в обора и като затворил вратата, прекарал там в молитва до сутринта. Оттогава бесовете не се явявали на това място, както и в пекарната, и никому не могли да нанасят вреда в това имение.

Не само преподобният побеждавал бесовската сила, но ако той чуел, че някой от братята търпи бран от бесовски мечтания, той го извиквал, поучавал го и наставлявал да стои крепко против дяволските козни, да не се поколебава и да не отслабва от техните нападения, да не напуска това място, но да се огражда с молитва и пост и всякога да призовава Бога, за да победи злия бяс. Той им разказвал и случай, станал с него самия.

„Една нощ – казал той – когато пеех в килията обичайните псалми, пред мене застана черен пес, тъй че не можех да направя поклон. Дълго стоя той пред мене и когато аз исках да го ударя, той стана невидим. Тогава ме обзе страх и трепет в такава степен, че аз бих поискал да бягам от това място, ако не бе ми помогнал Господ. Когато малко дойдох на себе си от ужас, започнах прилежно да моля Бога и да правя чести поклони, и страхът се отдръпна от мен, тъй че от това време аз вече не се плашех от бесовските изкушения, ако и да се явяваха те пред очите ми”. Освен тези думи, той им говорил и други слова, укрепявайки ги против злите духове, и ги отпращал радостни и славещи Бога за такива наставления на техния крепкодушен наставник и учител.

Ето какво разказал за това на блажения Нестор един от братята, споменатият по-горе Иларион: „Голямо досаждане ми причиняваха в килията злите бесове. Когато аз си лягах нощем на леглото, явяваха се множество бесове и като ме вдигаха за косата, тъпчеха ме и ме влачеха. Като не можех повече да

търпя, аз разказах за тази пакост на преподобния Теодосий и исках да се преместя в друга килия. А преподобният ме умоляваше, казвайки: „Не, брате, не я напускай, за да не се похвалят над теб злите бесове, че са те победили и обърнали в бягство, и тогава ще започнат да ти правят още по-големи злини, като получили власт над тебе. Но се моли прилежно на Бога в килията си и Бог, като види твоето търпение, ще ти даде победа, така че те не ще посмеят и да се приближат към тебе”. А аз отново му казах: „Моля те за това, отче, понеже от него време не мога да оставам в тази килия, поради множеството живеещи в нея бесове”. Тогава преподобният ме прекръсти и каза: „Иди, брате, в килията си и от сега лукавите бесове няма повече да издевателстват над тебе, и ти няма повече да ги виждаш”. Аз с вяра се поклоних на преподобния и си отидох, и от тогава многокознените бесове не смееха да се приближат до моята килия – бяха изгонени от молитвите на преподобни Теодосий.

С такова мъжество против невидимите врагове съединявал преподобният наш отец Теодосий и мъжество против видимите Божии врагове.

Той имал обичай често пъти да става нощем, тайно ходел при евреите и мъжествено спорел с тях за Христа, като ги укорявал и обвинявал, и ги наричал отстъпници от Божия закон и богоубийци. Той много искал да бъде убит за изповядването на Христовата вяра, и особено, като истински подражател на Христа - от ръцете на тези, които убили Христа.

Заедно с това този мъжествен преподобен желаел да пострада и за изповядването на правдата, и ето какво се случило достоверно.

Като се минало доста време, откакто той станал игумен,

случила се, по внушение на лукавия враг, вражда между трима руски князе, братя по рождение. Двама от братята – Светослав, княз Черниговски, и Всеволод, княз Переяславски – встъпили в борба с по-големия си брат, христолюбивия Киевски княз Изяслав, прогонили го от престолния град Киев и сами завзели този град. Те пратили покана на преподобния наш отец Теодосий да дойде при тях на обяд, но преподобният, виждайки, че несправедливо е изгонен христолюбивият княз Изяслав, с дръзновение отвърнал на пратеника: „Неприлично е за мен да отида на пира на Йезавел и да вкусвам ястия, пълни с кръв и убийство”. И след като дълго го наставлявал, той пуснал пратеника, казвайки: Моля те да предадеш всичко това на този, който те е пратил”. Като чули това, князете не се разгневили на него, като знаели, че е праведник, но не го и послушали, а се устремили да изгонят своя брат, и съвсем го изгонили от тази област. След това се върнали назад и Светослав седнал в Киев на престола на Изяслав, а Всеволод, като по-малък, се отправил в своята Переяславска област. Тогава преподобният наш отец Теодосий, изпълнен с Дух Светий, започнал непрестанно да изобличава княз Светослав за това, че той сторил неправда, заел незаконно престола и като изгонил по-големия си брат, все едно изгонил своя роден баща. Понякога преподобният му пращал писма, понякога пред велможите, идващи в манастира, го укорявал за несправедливото изгонване на брат му, молейки да предадат тези укори на княза. Накрая му написал дълго писмо, като го изобличавал с такива думи: „Гласът на братовата ти кръв вика към небето, както кръвта на Авел против Каин”. Привел той също и имената на мнозина други древни братоненавистници, гонители и убийци и извадил наяве всичките му дела. Като написал така, той отправил писмото до княза. Князът, като прочел това послание, се разгневил, хвърлил го на земята и заревал като лъв против преподобния, и поради това се разнесъл слух, че преподобни Теодосий ще бъде осъден на

заточение. Тогава братята изпаднали в голяма печал и молили преподобния да престане да изобличава княза, също и мнозина боляри идвали и разказвали за княжеския гняв, и го съветвали да не му се противи, „понеже – казвали – той ще те прати на заточение“. А преподобният, като чул, че му говорят за заточение, зарадвал се духом и казал: „Много се радвам за това, братя, и няма за мене нищо по-блажено в този живот, като това – да бъда изгонен заради правдата. Нима ще ме смути лишаване от богатство и имущество или ще ме опечали раздялата с моите деца или ниви? Нищо от това не сме донесли със себе си на този свят, но голи сме се родили и също така трябва голи да си отидем от този свят. Затова аз съм готов или на заточение, или на смърт“. И оттогава той започнал още повече да укорява княза за братоненавистничество, желаейки да бъде заточен. Но князът, макар и да бил силно разгневен на преподобния, не дръзнал да му стори никакво зло, защото знаел, че той е мъж праведен и преподобен, поради което и преди често завиждал на брат си Изяслав, който имал в своето владение такъв светилник, както разказал за това, след като сам чул от княза, инок Павел, игумен на един от манастирите в Светославовата област. Накрая преподобният наш отец Теодосий, по многократните молби на братята и велможите, а най-вече защото разбрал, че няма с нищо да успее да промени княза чрез такива укори, престанал да го изобличава и от това време замислил да го убеди с молби да върне на своя брат владението му.

След няколко дни княз Светослав, като узнал, че преподобни Теодосий прекратил своя гняв или по-право – своите изобличения, бил твърде зарадван от това, понеже отдавна вече желаел да беседва с него и да се наслади на неговите боговдъхновени думи. Затова той пратил при преподобния да го питат: ще му позволи ли да дойде в неговия манастир. И когато преподобният благословил той да дойде, той с радост се

отправил на път и дошъл с болярите си в неговия манастир. А преподобният с братята, като излязъл от църквата, посрещнал го по обичая, при което всички, както следва, се поклонили на княза. А князът, след като поздравил преподобния, му казал: „Аз не дръзнах да дойда при тебе без позволение, мислейки, че като се гневиш на мен, ти няма да ме пуснеш в своя манастир”. Преподобният му отвърнал: „Нима може, благий господарю, нашият гняв да стори нещо против твоята власт? Но на нас подобава да изобличаваме и да говорим това, което е за спасение на душата, а вие трябва да покорявате на това”. Като влезли в църквата, те се помолили и след молитвата седнали. Тогава преподобният наш отец Теодосий, като започнал да говори от Божествените Писания, много поучавал княза за братската любов. А князът отправял много обвинения против своя брат и затова не искал да се помири с него. И след дълга душеполезна беседа князът отишъл в своя дом, славейки Бога, задето се удостоил да беседва с такъв човек, и оттогава често идвал при него, наслаждавайки се на неговата духовна храна повече, отколкото с мед и капки от вощен мед[10].

Често пъти след това и сам преподобният наш отец Теодосий ходел при княз Светослав, като му напомнял за страха Божий и за любовта към брата.

Веднъж преподобният дошъл при него и като влязъл в покоите, където седял князът, видял много хора, свирещи пред него. Едни извличали музика от гусли, други свирели на органи, а трети – на други инструменти, и всички се веселили, както това обичайно се прави пред княза. А преподобният гледал на това с наведена глава. После той подигнал малко глава и му казал: „Ще бъде ли така в другия, бъдещия век?” Князът се умилил от думите на преподобния, просълзил се и заповядал на свирещите да спрат. И от това време, ако някога по негова заповед свирела музика, а той узнавал, че идва преподобният, всякога повелявал на музикантите да стоят

тихо и да мълчат.

Често пъти, когато съобщавали на княза, че идва преподобният, той излизал да го посрещне, срещал го пред вратите на храма – и така, радвайки се, те влизали в храма. Веднъж, когато този княз се веселил и дошъл преподобният, князът казал: „Наистина ти казвам, отче, ако ми бяха казали, че моят роден баща е възкръснал от мъртвите, аз не бих се зарадвал на това така, както на твоето идване, и не бих се боял така, и не бих го почитал така, както твоята преподобна душа”. А преподобният му отвърнал: „Ако ти така се боиш от мене, изпълни моята воля и върни на брат си престола му, който му даде твоят благоверен баща”. Князът на това мълчал, не знаейки какво да отговори. Защото врагът така го разпалил против брат му, че той не искал и да чуе за него.

А преподобният наш отец Теодосий по цели дни и нощи молил Бога за христолюбивия княз Изяслав, заповядал също да го поменават на ектениите като престолен княз и най-старши от всички, а този, като незаконно седнал на този престол, заповядал да не го поменават в своя манастир. После, едва умолен от братята, заповядал и този княз да поменават с другия, но първо Изяслав, а после – Светослав.

Като виждал такива раздори между руските князе, споменатият по-горе свети Никон (който във всичко съдействал на постригания от него преподобни Теодосий) заминал с двама иноци на остров Тмутараканск, където устроил манастир. А преподобни Теодосий много го молел да не се разделя от него, докато те двамата са живи; но като не успял да го умоли, останал в последващите трудове от живота си без него.

Така, изпълнен с добродетели и като напълнил манастира с братя, които вече не се вместили в първоначалния манастир, преподобният наш отец Теодосий започнал да се подвизава,

прилежно молейки Бога как и къде да би се преселил на по-просторно място и да устрои голяма каменна църква също на името на Пресвета Богородица. А Бог открил, че неговата молитва за това Му е благоприятна, а мястото за преселване и устройване на църквата явил с дивни чудеса. Към тяхното число се отнасят следните.

Един благочестив и богобоязлив човек вървял през гората покрай първоначалния Печерски манастир. Била тъмна нощ. И ето, той видял чудна светлина над този манастир (както и преди това игумен Софроний, но още по-голяма от предишната) и сред тази светлина видял преподобни Теодосий, стоящ пред църквата с ръце, издигнати към небето, да отправя усърдна молитва към Бога. Докато той гледал с изумление, явило се друго чудо: грамаден пламък излязъл от върха на църквата и като приел вид на дъга, преместил се на другия хълм и там застанал в тази част, където впоследствие преподобният наш отец Теодосий започнал да строи нова каменна църква. А пламъкът изглеждал като дъга, стояща с единия си край на върха на старата църква, а с другия – на мястото на новата, докато този човек не подминал хълма. После той правдиво разказал всичко това в манастира на преподобния. Бог показал също така и друго чудо за същото нещо на хората, които живеели наблизо.

Веднъж нощем те чули безчислени пеещи гласове. Като се вдигнали от постелите си, те излезли от домовете, застанали на високо място и гледали откъде са тези гласове. Над Печерския (стария) манастир сияела голяма светлина. И в тази светлина те видели множество иноци, излизащи от старата църква и отиващи на мястото на новата. Едни от тях носели иконата на Пресвета Богородица, а другите, вървейки след тях, пеели, държейки в ръцете си запалени свещи; а пред тях вървял преподобният техен отец и наставник Теодосий. Като достигнали до това място и като извършили на него

пеене и молитва, те се върнали назад и отново с пеене влезли в старата църква. Това видение видели не един, не двама, но много хора и разказвали за него. Тъй като там нямало нито един от братята, те разбрали, че видели ангели – така влизащи и излизащи, и поради това прославили Бога, Който прославял това място по молитвите на преподобния Теодосий, и казвали с патриарх Яков: „Господ е на това място... Колко е страшно това място! Това не е нищо друго, освен дом Божий, това са врата небесни” (Бит. 28:16-17).

Чудното видение на мястото на бъдещата църква

Тук няма пространно да припомним това, как преподобният наш отец Теодосий, намирайки се в своя манастир, погълнат от богоприятна молитва за преместването на манастира, в същото време заедно с преподобни Антоний се явил на майсторите, които повикал за строежа на тази предуказана със знамения от Бога църква; как за началото на това дело било чудесно посочено полето, където се извършили знаменията за преселването на преподобния и където тогава се събрало множество хора, а преподобният избрал удобно място за основа на църквата; как сам княз Светослав, идвайки случайно, му дарувал по Божие внушение на своето поле такава място. После този избор бил потвърден от суша, роса и огън от небето, паднали по молитвите на преподобни Антоний,

но не без участието и на този блажен устроител преподобни Теодосий, което подробно е описано заедно с други удивителни дела в сказанието за тази света църква. И така, по неизповедимата благодат Божия преподобният наш отец Теодосий основал в името на Небесната Царица небоподобна църква. Пръв копал земя за основите благоверният княз Светослав и дал за това дело сто гривни злато в ръцете на преподобния Теодосий.

И сам преподобният всеки ден усърдно се подвизавал с братята, трудейки се за съграждането на този свят храм и заедно с това съграждал в себе си храм на Светия Дух, все повече възраствайки от ден на ден в добродетелите, като се показал отец на сираците, застъпник на вдовиците, помощник на оскърбяваните; а външното благообразие на храма на своето тяло съвършено пренебрегвал, тъй че тези, които го виждали да отива при работниците, не мислели, че това е сам игуменът, но един от кухненските послушници. Веднъж преподобният наш отец Теодосий отивал при работниците, които се трудели на строежа на църквата, и го срещнала една бедна вдовица, която оскърбил съдията, и му казала: „Черноризецо, кажи ми: в манастира ли е вашият игумен?” Преподобният ѝ отвърнал: „Защо ти е нужен? Той е грешен човек”. Жената му казала: „Не зная дали е грешен, но зная само това, че той мнозина избавя от скърби и напасти. Затова и аз дойдох при него, за да ми помогне в оскърблението, нанесено ми несправедливо от съдията”. Като узнал причината за нейната скръб, преподобният се съжалил над нея и ѝ казал: „Жено, отиди сега в дома си, а когато дойде нашият игумен, аз ще му разкажа за тебе и той ще те избави от скръбта ти”. След този отговор жената се върнала вкъщи. А преподобният отишъл при съдията и като му разказал за жената, избавил я от насието, и съдията заповядал да ѝ върнат всичко, което ѝ било отнето с оскърбление.

Ето в какви достойни за небето дела се трудел преподобни Теодосий по време на строителството на небоподобната църква. И макар през живота си той да не я довършил докрай, то след смъртта си, със своите молитви, близки до Бога, помагал на блажения Стефан, който след него приел игуменството и завършил делото му.

Когато преподобният наш отец Теодосий след богоугодния си живот се приближил към кончината си, тогава, като предумнал отхождането си при Бога и деня на своя покой, наредил да съберат всички братя, намиращи се не само в манастира, но и по хуторите или на други послушания, и всички служители. И започнал да наставлява всички – да измине всеки с всеусърдно прилежание и страх Божий повереното му служение; със сълзи поучавал всички за спасение на душите и богоугоден живот, за пост и усърдие към храма, и за това, че трябва да стоят в него със страх Божий, с любов и покорност не само на по-старшите, но и на равните на себе си. След тези думи той ги благословил и отпратил.

Дошъл и благочестивият княз Светослав да посети преподобния, и той, като отворил устата си, изливаща благодат, започнал да го поучава за благочестието, как трябва да се държим за православието и да се грижим за светите Божии храмове. Между другото казал: „Моля се на Господа Бога и на Неговата всенепорочна Майка за твое благочестие, да ти даде Той тихо и безметежно управление. И ето, поверявам на твое благочестие този свят Печерски манастир, дом на Пресвета Богородица, който Сама Тя е благоволила да създаде. Нека не властва над него нито Киевският архиепископ, нито някой друг от клира на „Св. София“ [11], но нека да го поддържа твоята власт, а след тебе – твоите деца, и така до последните от твоя род”.

После, измъчван от студ и хвърлян в огън, преподобният

изнемогнал и легнал на одър, на който никога преди това не бил лягал, казвайки: „Да бъде волята Божия. Както е благоволил Той за мене, така и да стори. Но моля Ти се, Владико мой Иисусе Христе, бъди милостив към моята душа, да не я устраши лукавството на враговете, но да я приемат Твоите ангели, съпровождащи я през тъмните митарства и отвеждащи я при светлината на Твоето милосърдие“. Като казал това, той замлъкнал. Братята били в голяма скръб и печал, че той не могъл три дни с никого да говори, нито да подигне очи, тъй че мнозина биха могли да помислят, че е умрял, ако не виждали, че той леко диша.

След тридневното си боледуване, преподобният наш отец Теодосий станал от одъра и казал на всичките събрали се братя:

„Братя мои и отци, ето вече се свършва времето на моя живот, както ми откри Бог в дните на моя пост в пещерата. А вие обмислете помежду си кого искате да ви поставя вместо себе си за игумен“. Като чули това, братята опечалени започнали да плачат. Но все пак, като излезли от стареца и като се посъветвали, решили да определят за свой игумен Стефан, църковния уставчик. На другия ден, като повикал пак всички братя, преподобни Теодосий им казал: „Какво решихте помежду си, чедо? Кой от вас е достоен да бъде игумен?“ Те всички отвърнали, че е достоен Стефан. Като повикал Стефан, преподобният го благословил вместо себе си на игуменство и казал: „Предавам ти, чедо, манастира; пази го с усърдие и както аз установих службите, така и дръж манастирските предания; не изменяй устава, но върши всичко по манастирския закон и чин. А братята учи да му се покоряват“. След това преподобният ги пуснал, като посочил деня на кончината си: „В събота – казал той, – когато се дигне слънцето, душата ми ще си отиде от тялото“. И отново като повикал само Стефан, поучавал го как да пасе светото стадо; и

Стефан вече не се отлъчвал от преподобния, като му служел със смирение, защото преподобният вече силно изнемогнал от болестта.

Когато настанала събота и се развиделяло, преподобният наредил да повикат всички братя и ги целунал всички подред; а те плачели и ридаели, че се разделят с такъв пастир. И той започнал да им говори така: „Любими мои чеда и братя, с любов аз се простих с вас, тъй като аз отивам при моя Владика Иисус Христос. Ето ви игумен, избран по вашата воля; считайте го за духовен отец, почитайте го, бойте се от него и правете всичко по неговото повеление. А Бог, Който е сътворил всичко чрез Своето слово и повеление, Той да ви благослови и да ви запази без беда от лукавия враг, и да запази твърда и непоколебима вашата вяра в единомислие и любов, та да бъдете до последното си издихание заедно; да ви даде благодат да се трудите за Него без порок и всеки от вас да бъде в такова единение с всички, че да бъдете едно тяло и една душа в смирение и послушание, за да бъдете съвършени, както е съвършен и Небесният ваш Отец. И Господ да бъде с вас! Моля ви и ви заклевам за това – в тази одежда, в която съм сега, да ме погребете в тази пещера, в която прекарвах дните на поста. Не умивайте моето бедно тяло; нека никой от любов да не ме вижда, но вие сами погребете на указаното място тялото ми”. Като слушали тези разпореждания от устата на светеца, братята горчиво плачели.

Преподобният, утешавайки ги, казал: „Обещавам ви, братя и отци, че ако и по тяло да си отивам от вас, то духом всякога ще бъда с вас”.

След това наставление преподобният отпратил всички, не оставяйки никого при себе си.

Един от братята, който всякога му служел, направил малка дупчица и гледал през нея. И ето, преподобният станал,

паднал ничком на колене и се молел със сълзи на милостивия Бог за спасението на своята душа, като призовавал на помощ всички светии, а особено Пресветата наша Владичица Богородица, на Която той поверявал своето стадо и това място. След молитвата той отново легнал на леглото си и след кратък сън, като погледнал към небето и гръмогласно казал с весело лице: „Благословен е Бог! Ако това е така, то аз вече не се боя, но с радост отхождам от този сват”. Така казал той, виждайки, както изглежда, някое видение. После той легнал правилно, като изправил нозете си и положил кръстообразно ръце на гърдите си, и предал светата си душа в Божиите ръце, и се съединил със светите отци, в 6582 година от сътворението на света, а от Рождество Христово - в 1074 година, в третия ден на месец май, в събота, както сам предсказал, след възходването на слънцето.

Тогава братята подели голям плач за него и после, като го взели, занесли го в църквата и по обичая извършили свещените молитви. Като че по някакво Божествено откровение се стекло множество верни, които с усърдие се събрали сами и стояли пред манастирските врати, очаквайки кога ще изнесат преподобния. А братята, като затворили вратите, не пускали никого и чакали, докато всички се разотидат, тогава да го погребат, както той сам заповядал.

Дошли също много боляри, но и те стоели пред вратите; и ето, по Божие смотрение небето внезапно се смрачило и завалял силен дъжд, и всички те се разотишли. След това дъждът престанал и отново изгряло слънце. Тогава братята занесли преподобния в споменатата пещера, погребали го в нея с почит и като я затворили, се отдалечили. Този ден те прекарвали без храна.

А благоверният княз Светослав тогава бил недалеч от Печерския манастир и видял огнен стълб от земята до небето

над манастира, и по това разбрал, че преподобният се преставил, и казал на тези, които били с него: „Струва ми се, че днес преподобни Теодосий се е преставил от земята на небето“. Князът преди този ден бил при него и видял, че болестта му е много тежка. Като изпратил там и узнал със сигурност за кончината му, той много оплаквал преподобния.

През тази година, по молитвите на преподобния наш отец Теодосий, се умножили всички блага в неговия манастир и по земите му било изобилие, и животните се плодили в небивало до тогава количество. Като виждали това и като помнели обещанието на светия отец, братята прославили Бога, че техният учител и наставник се сподобил с такава благодат. Но не само тогава, а и досега Бог, по молитвите на преподобния наш отец Теодосий, не оставя неговата обител. Понеже е истина това, което говори Божественото Писание:

„Праведниците живеят довека; наградата им е у Господа и грижата за тях у Вишния“ (Прем. Сол. 5:15). И наистина, ако този преподобен се е разлъчил от нас по тяло, то, както самият той е казал, духом той е винаги с нас, което може да се види от многото негови чудеса след смъртта.

Един болярин попаднал под силния гняв на княза. Мнозина идвали и му казвали: „Князът иска да те прати на заточение“. А той прилежно се молел на Бога и призовавал на помощ преподобния наш отец Теодосий, казвайки: „Зная, отче, че ти си свят; ето, настъпи време на напасть – умоли Небесния Владика да ме избави от нея“. И ето, когато веднъж той по обяд спял, явил му се преподобният наш отец Теодосий и казал: „За какво така скърбиш? Или мислиш, че съм си отишъл от вас? Ако с тялото си съм се разделил от вас, духом съм всякога с вас. На следния ден князът ще те повика, като вече изобщо няма да има гняв против тебе. И отново ще те постави на предишното ти място“. А боляринът се събудил, и вече не насън видял как преподобният излиза през вратата; и думите

му се изпълнили на дело. И боляринът оттогава имал още по-голяма любов към манастира на преподобния.

Един човек, който се готвел за път, имал у себе си ковчеже, пълно със сребро, което донесъл в манастира на преподобния наш отец Теодосий и го дал на съхранение на един черноризец, по име Конон, като на свой познат и приятел. Това видял един от братята, по име Николай, и съблазнен от беса, откраднал и скрил среброто. Като влязъл в килията си и я огледал, Конон не намерил това сребро. Изпаднал в голямо безпокойство, той със сълзи се молел на Бога, като често призовавал преподобни Теодосий да му помогне да не бъде посрамен пред този, който му дал среброто на съхранение. След молитвата той задрямал малко и видял на сън преподобни Теодосий, който му казал: „Това, за което ти се безпокоиш, по дяволско внушение взе черноризецът Николай и скри в пещерата“. Преподобният му показал и мястото, казвайки: „Иди, и без да казваш на никого за това, вземи своето“. Като се събудил, той бил в голяма радост, бързо станал и като запалил огън, отишъл на указаното място, където намерил търсеното, по думите на светия отец. Като взел среброто, той го донесъл в килията си, хвалейки и славейки Бога и прославяйки Неговия угодник преподобни Теодосий.

Бил и такъв случай. Един от клириците на голямата света църква „Св. София“ тежко боледувал, изгарян от огъня на болестта. Като дошъл малко на себе си, той молел Бога и преподобния наш отец Теодосий за облекчаване на болестта, и щом само заспал, видял преподобния Теодосий, който му дал своя жезъл с думите: „Вземи и ходи с него“. Когато се събудил, той почувствал, че огънят го оставил и болестта му престанала, и разказал на тези, които били с него, за явяването на преподобния. По такъв начин, като се възстановили силите му, той отишъл в Печерския манастир и

разказал на братята как бил излекуван от болестта по молитвите на преподобни Теодосий. А те, като чули това, прославили Бога, Който дал такава благодат на Своя раб, техния духовен отец.

Ето какво още станало по молитвената сила на преподобния доста време след кончината му, за което и ще припомним в края на това повествование.

Когато блаженият игумен Стефан по дяволско внушение бил изгонен от манастира на преподобния наш отец Теодосий, и преподобният Никон, който след кончината на преподобния отново дошъл от споменатия по-горе остров Тмутараканск, приел игуменството, в това време настанали дните на великия пост. В първата седмица на това тъй строго въздържание, според устава на преподобния наш отец Теодосий, в петък за братята, като за подвижници, потрудили се твърде много, трябвало да бъдат сложени на трапезата хлябове от чисто брашно и с тях – мед и мак. Също и блаженият Никон наредил на трапезаря да направи според обичая. А той, като не послушал игумена, излъгал, като казал, че няма брашно, за да направи тези хлябове. Но Бог не презрял труда и молитвите на Своите раби и не допуснал да бъде нарушено това, което било установено от преподобни Теодосий. Когато след светата Литургия иноците отивали на трапезата на постен обяд, донесли оттам, откъдето съвсем не се очаквало, натоварена каруца с такива хлябове. Като видели това, братята прославили Бога и свети Теодосий, изумявайки се, как Бог всякога се грижи за тях и дава всичко нужно, по молитвите на преподобния отец и наставник Теодосий. След два дни трапезарят наредил на пекарите да пекат обичайните за братята хлябове от това брашно, за което той преди казал, че го няма. Когато те започнали да работят и вече да месят тестото, там се оказала жаба, която сякаш била сварена в налятата от тях вода, и така тяхната работа била осквернена

заради непослушанието. Така благоизволил Бог, за да запази светото стадо по молитвите на преподобни Теодосий, тъй че тези, които тази света седмица провели в такива големи подвизи, да не могат да вкусят от хлябовете, направени с грях, носещи печата на врага; и за да внимават всички над себе си целомъдрено във всичко.

След като достатъчно вече разказахме, нека прекъснем на това място заедно с блажения летописец своя разказ. Летописецът, радвайки се и благодарейки на Бога за такъв добродетелен живот на преподобния и богоносен наш отец Теодосий, че той се е подвизавал така в последното време, а също плачейки и скърбейки, че неговият живот не е бил описан от никого (както сам тук изяснява), по своята любов към преподобния си отец се потрудил от препълненото си сърце. И написал в писанията си тази макар малка част от многото неща, които видял и чул - за слава и чест на великия Бог и наш Спасител Иисус Христос, с Когото да бъде слава на Отца, заедно с Пресветия Дух, сега и винаги, и в безкрайните векове. Амин.

[1] Сочиво - сок от семена. Понякога така наричали варена пшеница с мед или варени зърна от ориз, леща и др.

[2] Овод - двукрило насекомо, подобно на едра муха, чиито личинки паразитират в млекопитаещи (говеда, коне и пр.).

[3] Власеница - груба дреха от козина, каквато са носели в древност монасите на голо.

[4] Достояние (слав.) - принадлежащото на някого (или на нещо).

[5] Поприще - древна пътна мярка за разстояние, ок.1600 м.

[6] Хутор - малко населено място, състоящо се от едно или

няколко домакинства.

[7] Гривна – парична единица в Киевска Русия.

[8] Олио.

[9] Изразът „пеене на псалтир“ в древната монашеска практика означава бавното и внимателно четене на псалтир. (Виж бел. на с. 15.)

[10] “паче меда и3 с0та” (Пс. 18:11).

[11] Внушителната по големина съборна църква „Св. София“ била построена през първата половина на XI в. в центъра на Киев и била духовен център на Киевска Русия. При нея била и митрополитската резиденция.

Тропарь, глас 8:

Возвысився на добродетель, измлада возлюбив монашеское житие, к желанию доблественне достиг, вселился еси в пещеру, и украсив житие твое пощением и светлостию, в молитвах яко безплотен пребывал еси, в российстей земли яко светлое светило просияв, отче Феодосие: моли Христа Бога спастися душам нашим.

Кондак, глас 3:

Звезду российскую днесь почтим, от востока возсиявшую, и на запад пришедшую: всю бо страну сию чудесы и добротою обогатившу, и вся ны содеянием и благодатию монашескаго устава, блаженнаго Феодосия.

Память преподобного отца нашего Петра чудотворца

Родиной сего преподобного был город Константинополь. Он происходил от богобоязненных родителей. Когда родители преподобного приняли иноческое звание, а вскоре за ними постриглись в монашество и два брата его, Павел и Дионис, то и он, подражая им и желая проводить одинаковую с ними жизнь, также принял иночество вместе с братом своим Платоном. Став иноком, он с таким усердием предался иноческой жизни, что превзошел в этом всех своих сверстников, ибо, стараясь сперва подражать им, а потом и всем прочим инокам, он перенимал от них добродетели и применял их к своей жизни. Своею высокою подвижническою жизнью он снискал себе любовь бывшего в то время италийского епископа Николая²⁹⁴⁹, который имел желание почтить его епископским саном, но он уклонился от этого, сославшись на то, что считает себя недостойным такой чести. Епископ Николай отправился тогда к брату его, Павлу, и в утешение Коринфской церкви, не имевшей тогда епископа, рукоположил его во епископы города Коринфа²⁹⁵⁰. После сего и преподобный Петр, уходя от усиленных просьб принять

епископство, пришел к брату своему Павлу в Коринф и наложил на себя обет молчания, но пробыл в нем один только год, не доведя своего подвига до конца, так как пришли к Павлу в Коринф из далекой страны²⁹⁵¹ знатные люди и владельцы кораблей и просили его поставить им во епископы брата его, по причине того, что епископ их скончался. Самого святого Петра они так настойчиво просили быть у них епископом, что он, не находя в себе сил отказать им, задумал было бежать из Коринфа, но когда прошло довольно много времени, и пришедшие еще с большею настойчивостью продолжали свои просьбы, то он, наконец, тронут был их слезами и принял их предложение.

Приняв епископский сан, преподобный со всем усердием отдался делу церковного учительства и усердием своим платил за усердие к нему паствы. В делах милосердия он доходил до того, что не жалел для бедных даже своей одежды. Он кормил сирот, заботился о вдовах, доставлял пищу бедным, тайно подавал милостыню всем, нуждавшимся в ней. Когда однажды случился неурожайный год и страну посетил голод, то он неослабным подаянием милостыни прокормил многие тысячи голодавшего народа. В это время случилось раз, что в сосуде осталось немного уже пищи, но преподобный нашел его вскоре совершенно полным, так что бывшей в нем пищи хватило для нуждающихся на целый год. По милосердию своему к страдающим он выкупал пленников и освобождал слабых от насилия сильных людей. Кроме того, он исцелил одну бесноватую отроковицу, предсказал в притче бедствие Пелопоннесу²⁹⁵² и задолго прозрел день своей кончины. Достигши семидесятилетнего возраста и совершив бесчисленное множество добрых дел, он отдал блаженную душу свою Господу. И по кончине своей он совершал чудеса, источая из гроба своего благоухание, изгоняя бесов и исцеляя всякие болезни, а также вразумляя тех, кто искал этого у

гроба его 2953.

* * *

2949 Это был константинопольский патриарх Николай I Мистик. В 895 г. он занял константинопольскую патриаршую кафедру, в 906 г. за отлучение от св. причащения императора Льва VI Философа по поводу его вступления в четвертый брак с Зоею сослан был императором на остров Ирию, а в 911 г. возвращен был снова на свою кафедру, которую и занимал до смерти своей, последовавшей в 925 г.

2950 Коринф – древнейший из городов Греции, расположен в северной части древней Арголиды, на берегу Коринфского залива. Основание христианской церкви в нем было положено св. ап. Павлом.

2951 Т.е. из города Аргоса, расположенного на берегу Арголадского залива. О том, что преподобный Петр был епископом в городе Аргосе, говорится в одном из синаксарей. Тут же говорится и о том, что его рукоположил во епископы патриарх Николай I Мистик.

2952 Пелопоннесом называлась в древности южная часть нынешней Греции.

2953 Преподобный скончался в X веке. Мощи его в 1421 г. были перенесены из Аргоса в Навплию. При открытии гроба, как повествовали очевидцы, потряслась земля, воздух наполнился благовонием, потекли многие исцеления.

† **ВИЖТЕ ОЩЕ**

Отстъплението от вярата наречено "нов стил"

ЗА СЪКРАЩАВАНЕТО НА ЛИТУРГИИТЕ, ТАЙНСТВОТА И

ТРЕБИТЕ В НОВОСТИЛНАТА ЦЪРКВА

ЗА ПРЕМАХВАНЕТО НА ОГЛАШЕНИЕТО

ЗАЩО БОГ НИ ИЗОСТАВИ

ЗА КОРЕНА НА ЗЛОТО, ЗА НАЧАЛОТО НА
ОТСТЪПЛЕНИЕТО НА РОДНАТА НИ „ЦЪРКВА“, ЗА
БЪЛГАРСКАТА СХИЗМА

Театърът на антихриста

ИСТИНАТА ЗА НАШИЯ НАРОД

Християнството на българите и техните владетели

ИДЕЯТА "ПРАВОСЛАВНИ БУДИТЕЛИ"

Православна ли е демокрацията

Народе, народе...

Защо се премахва вероучението

За старостилния икуменизъм

КОЙ СТОИ ЗАД ОТСТЪПЛЕНИЕТО

ДИСЕКЦИЯ НА ЧОВЕКООМРАЗАТА

ПАСТИРСКО ОКРЪЖНО ПОСЛАНИЕ ПРОТИВ
МАСОНСТВОТО

Против юдомасонството

Изповедание на вярата

КЪДЕ СЕ Е СЪХРАНИЛО ПРАВОСЛАВИЕТО

